

Kontrastní vyšetření páteře

MVDr. Pavel Proks, Ph.D.

MVDr. Dominik Komenda

Oddělení zobrazovacích metod

Klinika chorob psů a koček

Fakulta veterinárního lékařství

Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

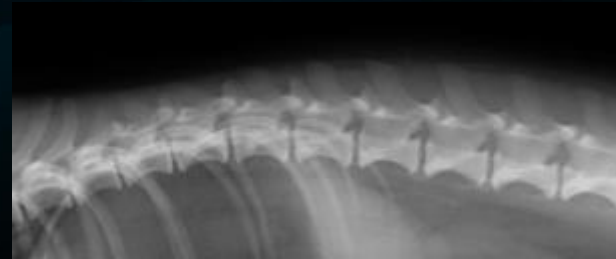
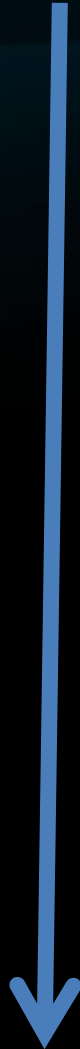
Projekt IVA 2018FVL/1660/11

Tento studijní materiál je určen výhradně studentů FVL a FVHE VFU Brno jako podklad pro přípravu na zkoušku z předmětu Zobrazovací diagnostika a následně pro další rozšiřující studium. Jakékoli šíření tohoto materiálu nebo jeho části bez souhlasu autorů je zakázáno.

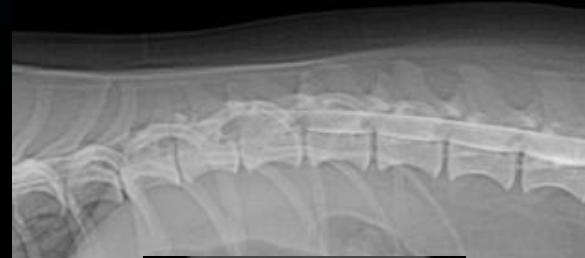
Omezená vypovídající hodnota nativního a kontrastního RTG vyšetření

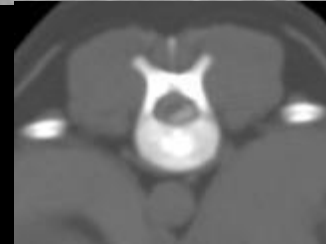
Zdroj obrázku: Shutterstock

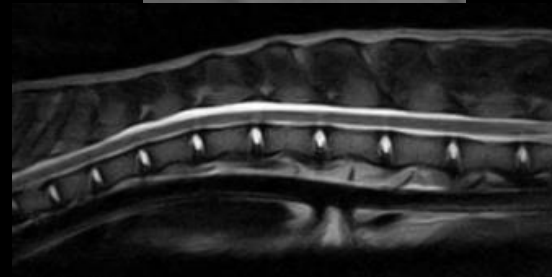
Nativní RTG

Kontrastní RTG

Kontrastní CT

MRI

Kontrastní vyšetření páteře

Indikace

- Potvrzení nálezu viditelného na nativním RTG
- Stanovení rozsahu předpokládané léze
- Hledání patologie v případě negativních nálezů na nativních RTG
- Pro upřesnění chirurgického řešení problému (přístup dx. X sin.)

Protruze /extruze disku:

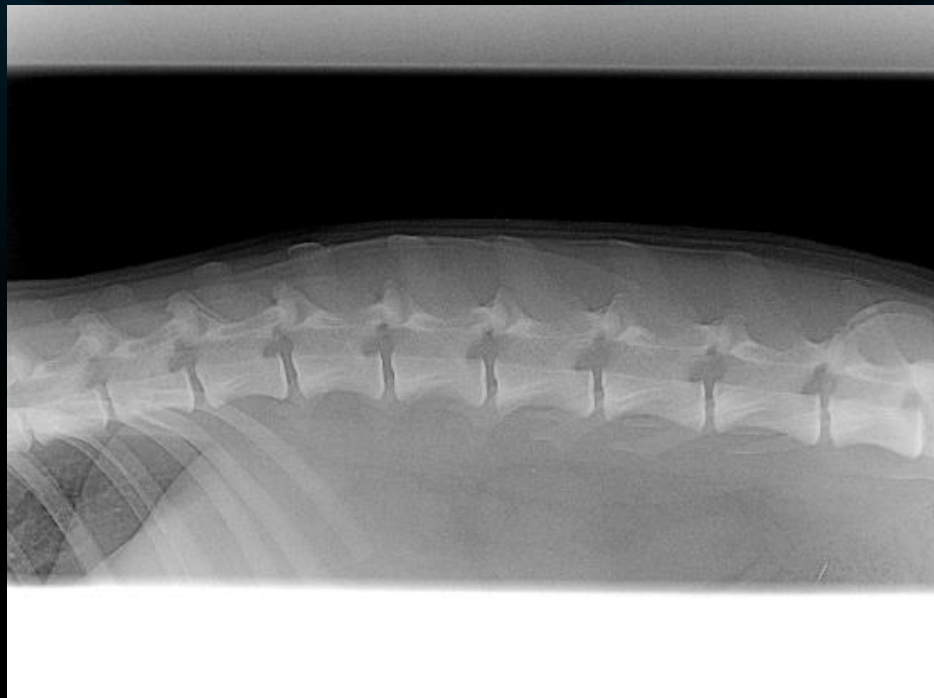
- nativní RTG – 68 – 72 %

- myelografie – 86 – 97 %

Technika vyšetření

- Sekundární clona - od 10 - 12 cm tloušťky vyšetřované oblasti
- Kolimace RTG svazku
- Vyšetřovaná oblast páteře leží ve středu kazety
- Ne úsek delší než 30 cm – geometrická neostrost na periférii RTG snímku
- Nativní RTG **X** kontrastní RTG (celková anestezie)
- RTG projekce:
  - LL dx., LL sin., VD (DV), (případně šikmé projekce - lateralizované léze)
  - stresové projekce:
    - krk - LL flexní, LL extenzní, LL (VD) trakční
    - L-S páteř - LL flexní, LL extenzní, VD flexní, extenzní

Technika vyšetření

Kolimace na páteř

Kolimace primárního RTG svazku
redukuje sekundární radiaci a zvyšuje
kontrast RTG snímku

Kontrastní látky pro vyšetření páteře

- Jodové **neionické** kontrastní látky určené k **intrathekální** aplikaci (nejběžněji používaný a v ČR dostupný Iomeron®)
- Koncentrace 250 - 350 mg jódu/ml (CT myelografie 130 mg/ml)
- Dávka 0,3 - 0,5 ml/kg
- Minimální množství kontrastní látky u malých psů a koček
→ 2 ml pro toto
- U výrazně obézních nebo kachektických jedinců se dávka k. l. volí podle **optimální** hmotnosti daného plemene
- Zahřáté na tělesnou teplotu
- Aplikace k. l. za aseptických podmínek!
- Rychlost aplikace cca 1 ml / 10 s

Kontrastní studie

- Myelografie → kraniální
→ kaudální
- Epidurografie
- Diskografie
- Lumbární intraoseální venografie
- CT myelografie
- CT i.v. kontrastní studie

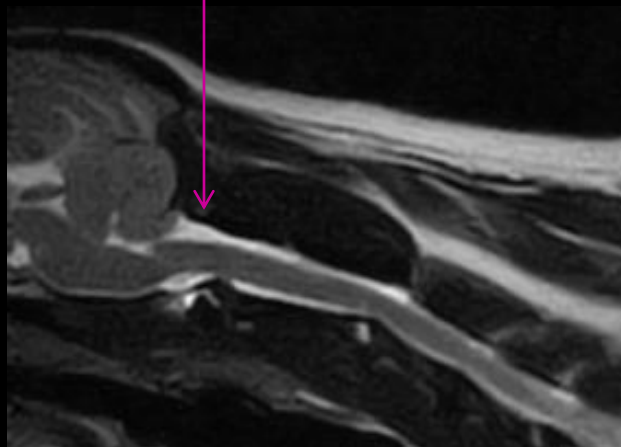
Myelografie (myelografická linie – šipky)

Kraniální myelografie

- Vyšetření C páteře (L-S přechodu)
- Nevhodná k vyšetření akutních kompresí Th-L oblasti (edém míchy → zastavení toku kontrastu)
- Kontraindikována při podezření na herniaci mozečku

Cisterna magna

MRI atlantookcipitální oblasti

Kraniální myelografie

Postup:

- Spinální jehla 22 G (černá), spojovací hadička
- Odběr mozkomíšního moku
- Aplikace k. l. do *cisterna magna* (do dorzálního subarachnoidálního prostoru)
- RTG projekce se zhotovují s časovým zpožděním
- Distribuce k. l. se mění polohováním - vliv gravitace

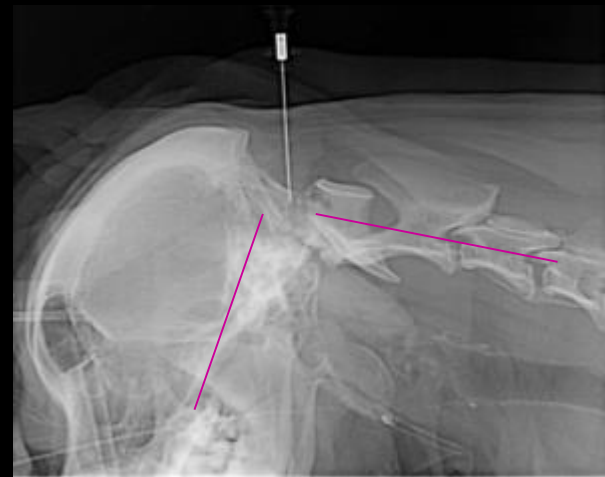
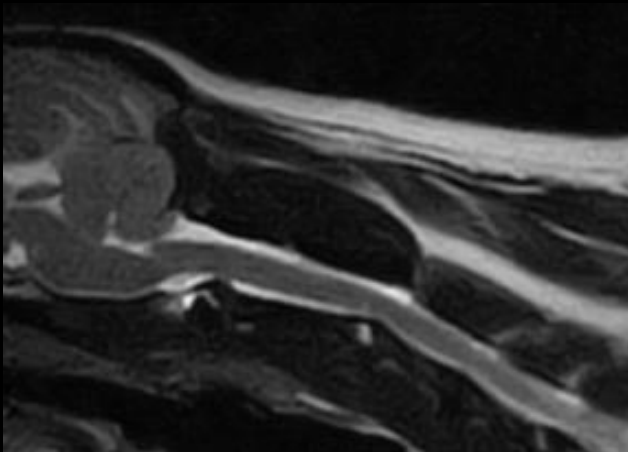

Spinální jehla 22 G
(délka 40 mm nebo 75 mm)

Kraniální myelografie

Hlava kolmá k páteři a k projekční ploše (stolu)

Punkce *cisterna magna* (mezi *os occipitale* a C1)

Kraniální myelografie - polohování

Vyšetření krční páteře - elevace hlavy
od podložky, expozice za cca 5 min

Vyšetření TH-L páteře - elevace trupu,
expozice za cca 5 - 10 min

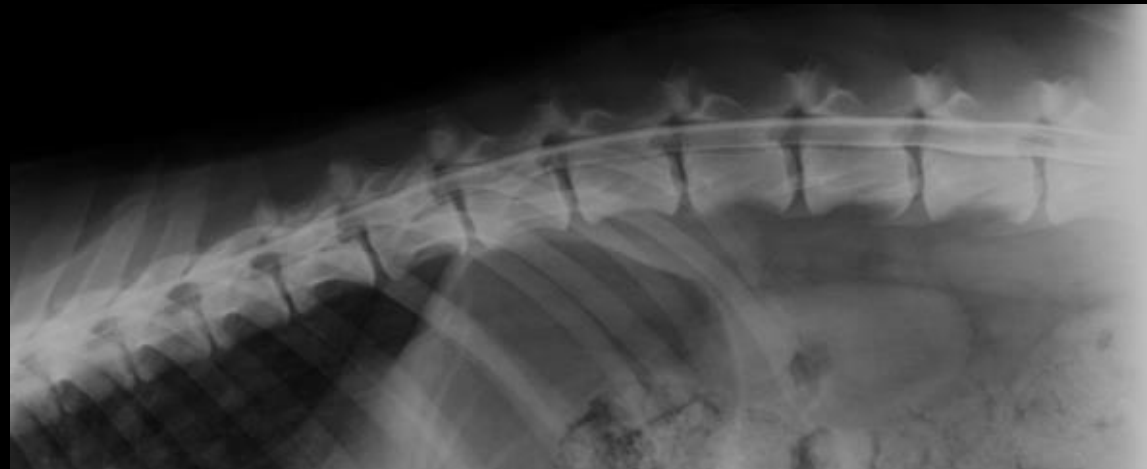

Oblast zájmu leží v nejnižším místě, vlivem gravitace dochází k akumulaci kontrastní látky

Kraniální myelografie - polohování

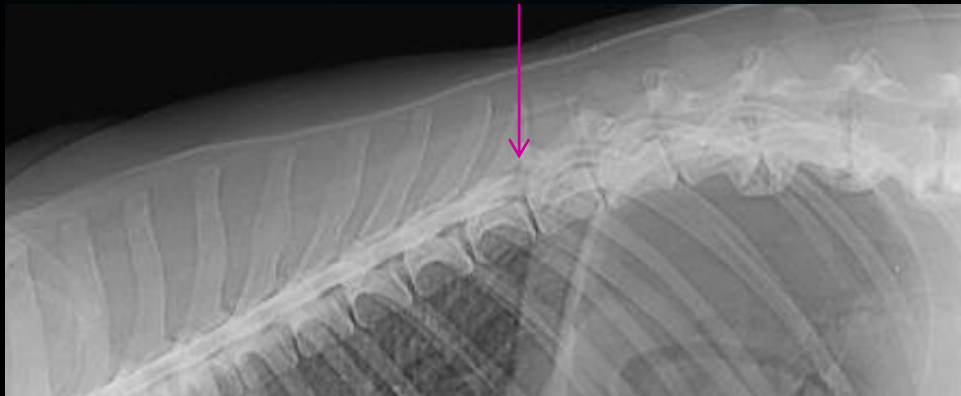
Postupné vymizení
kontrastních sloupců v oblasti
Th páteře - chybné
polohování

Kontrastní sloupce v oblasti Th páteře po změně polohování

Kraniální myelografie

Náhlé zastavení kontrastní látky – tzv. stop kontrast

Stop kontrast v úrovni Th 10 – Th 11 - masivní extradurální komprese (neoplazie) (šipky)

Polohování - C páteř

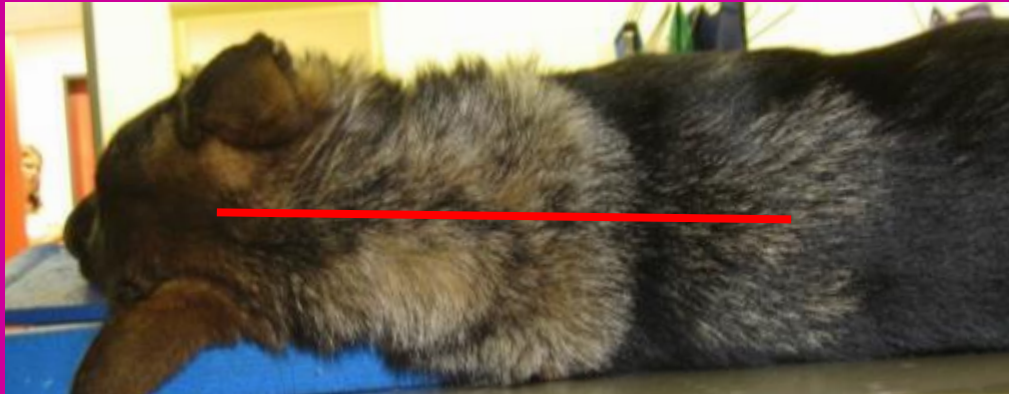

Polohování - C páteř

Polohování - krční páteř

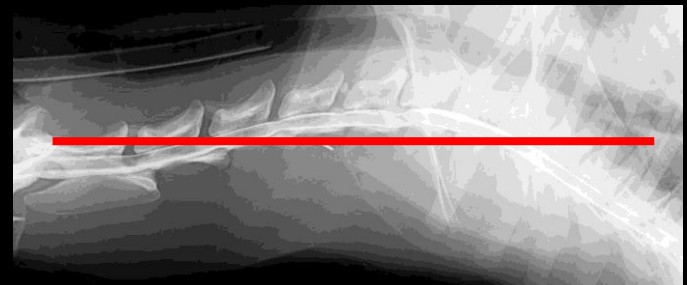
Vypodložení C páteře u velkých psů!

DV projekce - vhodná k vyšetření kaudální části krční páteř

VD projekce - vhodná k vyšetření kranální části krční páteř

Polohování - Th-L páteř

VD

LL (dx.)

VD šikmá

LL (dx.)

Polohování - L-S páteř

Polohování - L-S páteř

VD flexní

VD extenzní

LL (dx.) extenzní

LL (dx.) extenzní

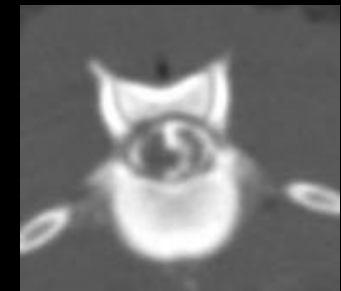
Kaudální myelografie

- Dorzální subarachnoidální prostor (užší)
- Ventrální subarachnoidální prostor (širší - spinální jehla prochází přes terminální úsek míchy nebo oblastí *cauda equina*)

- Místo aplikace:
- meziobratlový prostor L5-L6 (L6-L7)
  - u velkých psů i L4-L5 (riziko centralografie a poškození míchy)
  - u koček a malých psů i L5-L6 (↑ riziko epidurografie)
  - test správné pozice jehly aplikací 0,5 - 1 ml

Aplikace k. I. do dorzálního subarachnoidálního prostoru

Kaudální myelografie

- Vyšetření Th-L páteře (akutně vzniklé komprese)
- Technicky náročnější (obezita, degenerativní změny artikulárních kloubů)
- Ideálně pod skiaskopickou kontrolou
- Pod RTG kontrolou - expozice po aplikace cca 1 ml k.l.
- RTG expozice bezprostředně po aplikaci k. l. nebo v době aplikace k. l.

Aplikace malého množství k. l. pro zjištění pozice spinální jehly

Aplikace k.l.
pod skiaskopickou
kontrolou

Kaudální myelografie - technika provedení

1

2

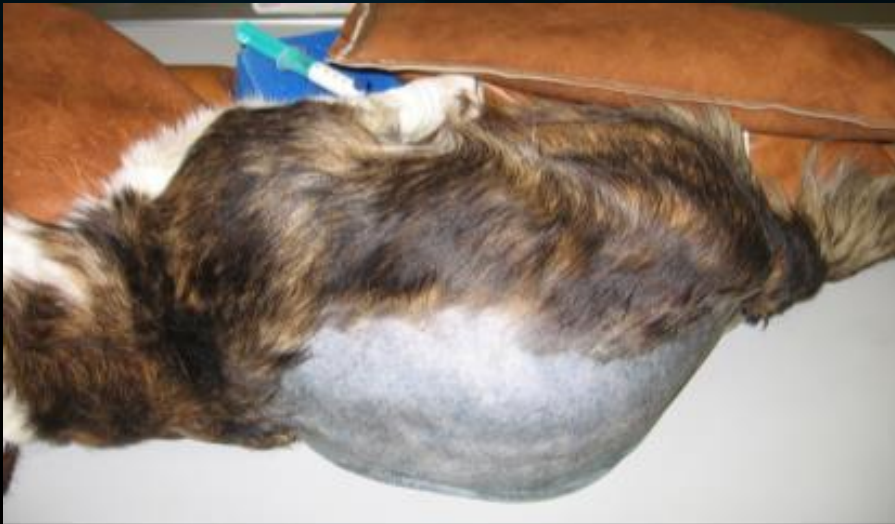
3

4

Kaudální myelografie - technika provedení

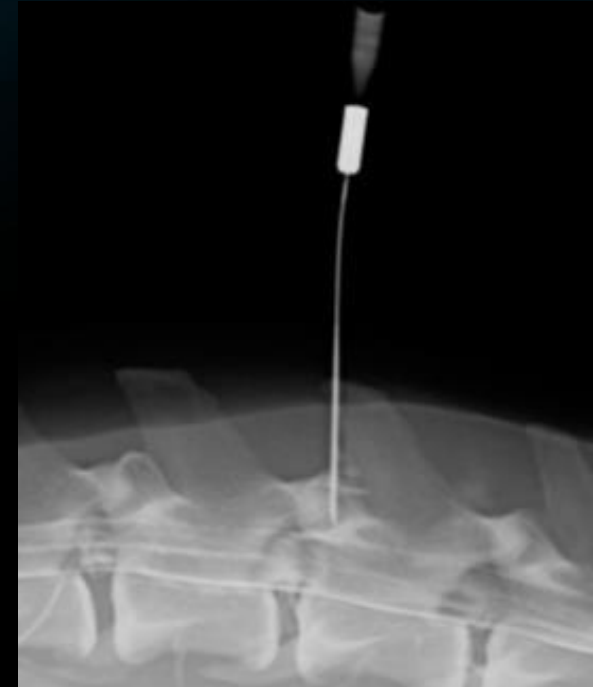

Kaudální myelografie - technika provedení

Kaudální myelografie
- paramediální přístup 45°
- kaudolaterálně-kranioventrálně

Kaudální myelografie
- mediální přístup 90°

Myelografie kranialně před L5-L6 → 4,4 – 20 % komplikováno centralografií

Kombinace kraniální a kaudální myelografie

Kraniální myelografie

Kombinace kraniální a kaudální myelografie

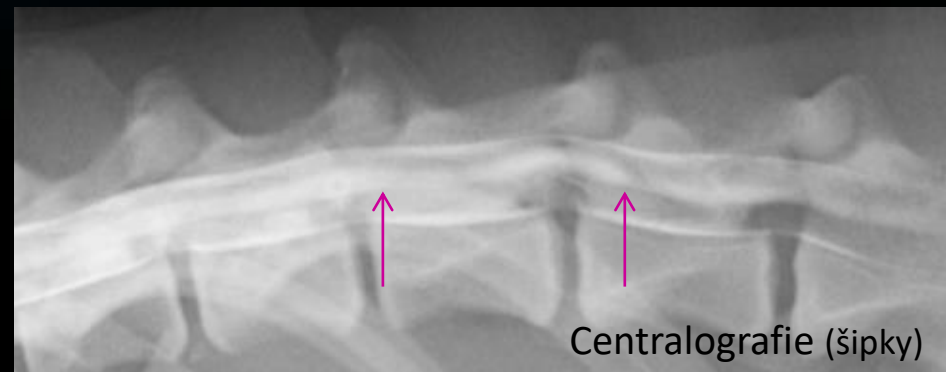
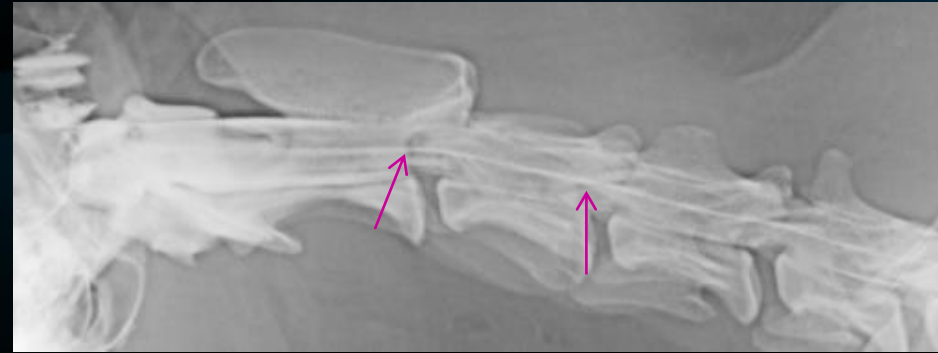
Komplikace kraniální a kaudální myelografie

- Centralografie
- Epidurografie
- Subdurální aplikace
- Kontrastní látka v měkkých tkáních
- Chybné polohování
- Malé množství kontrastní látky
- Iatrogenní plnicí defekty (bubliny plynu)
- Subarachnoidální krvácení

Centralografie

K. I. v centrálním kanále - začíná v místě vpichu spinální jehly

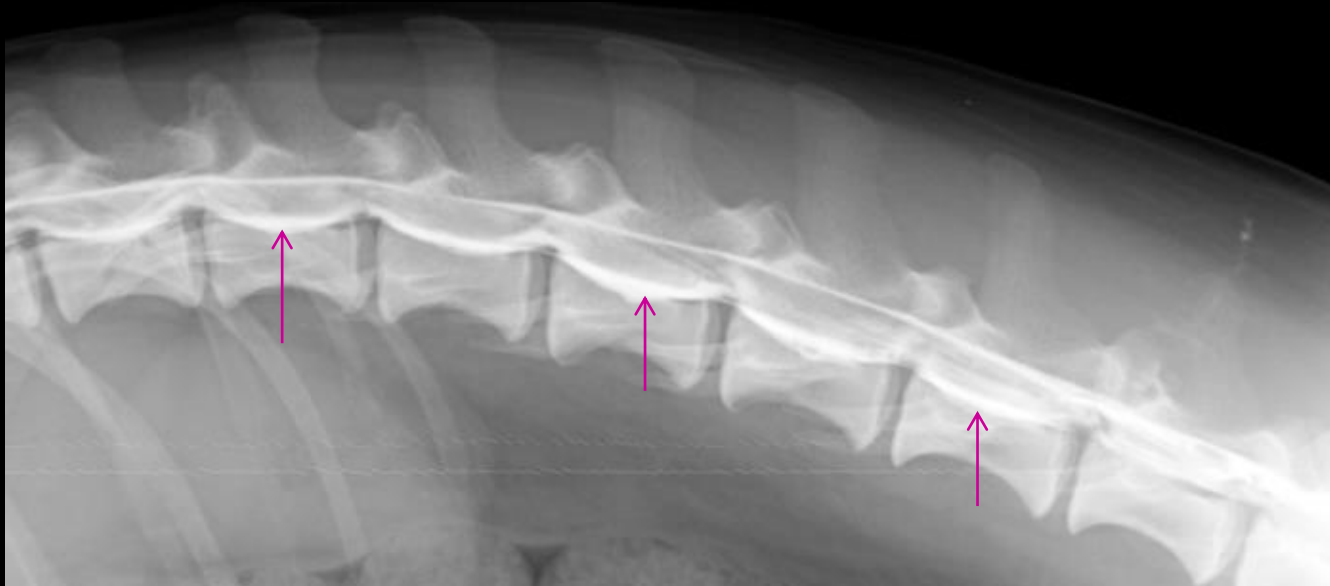
- Centrální kanál - 0,5 - 2 mm → reflux k. I. po penetraci míchy (Dif.dg.: komunikace mezi centrálním kanálem a subarachnoidálním prostorem)
- Centrální kanál > 2 mm → aplikace kontrastní látky pod tlakem přímo do centrálního kanálu
- (Syringo)hydromyeliie

Intraparenchymální aplikace

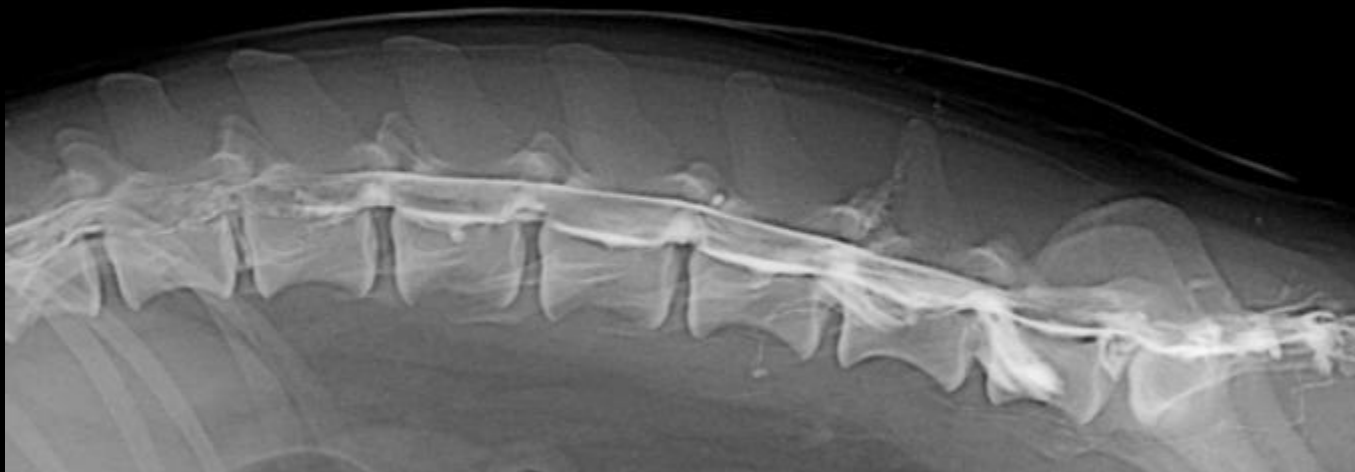
Epidurografie

- Komplikace kaudální myelografie
- Perforace *dura mater* a aplikace k. I. do epidurálního prostoru
- Multipní perforace *dura mater* po opakovaných pokusech o subarachnoidální aplikaci a následná aplikace k. I. pod tlakem

Epidurografie

- Kombinace myelografie/epidurografie
→ k. l. v epidurálním prostoru, únik k. l. přes *foramen intervertebrale*

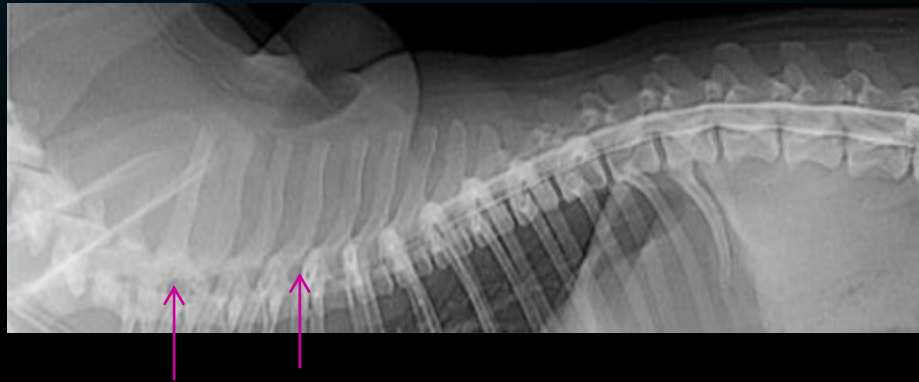

Kontrastní látka v měkkých tkáních

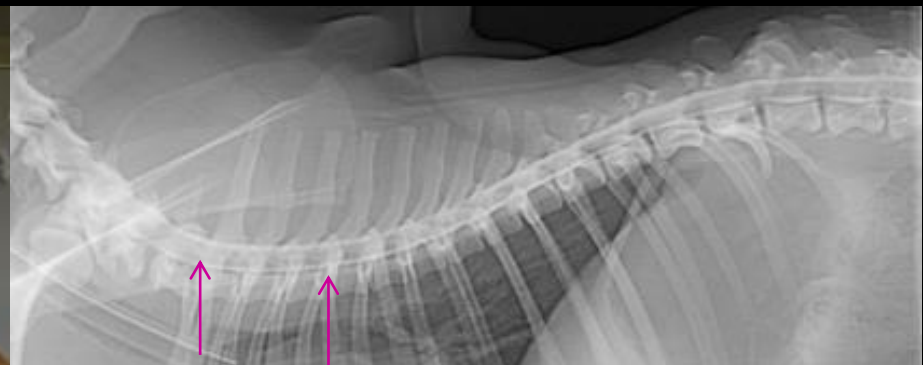
Kontrastní látka v centrálním kanále a měkkých tkáních (šipky)

Chybné polohování, malé množství kontrastní látky

Absence myelografické
linie v kraniálním
úseku páteře (šipky)

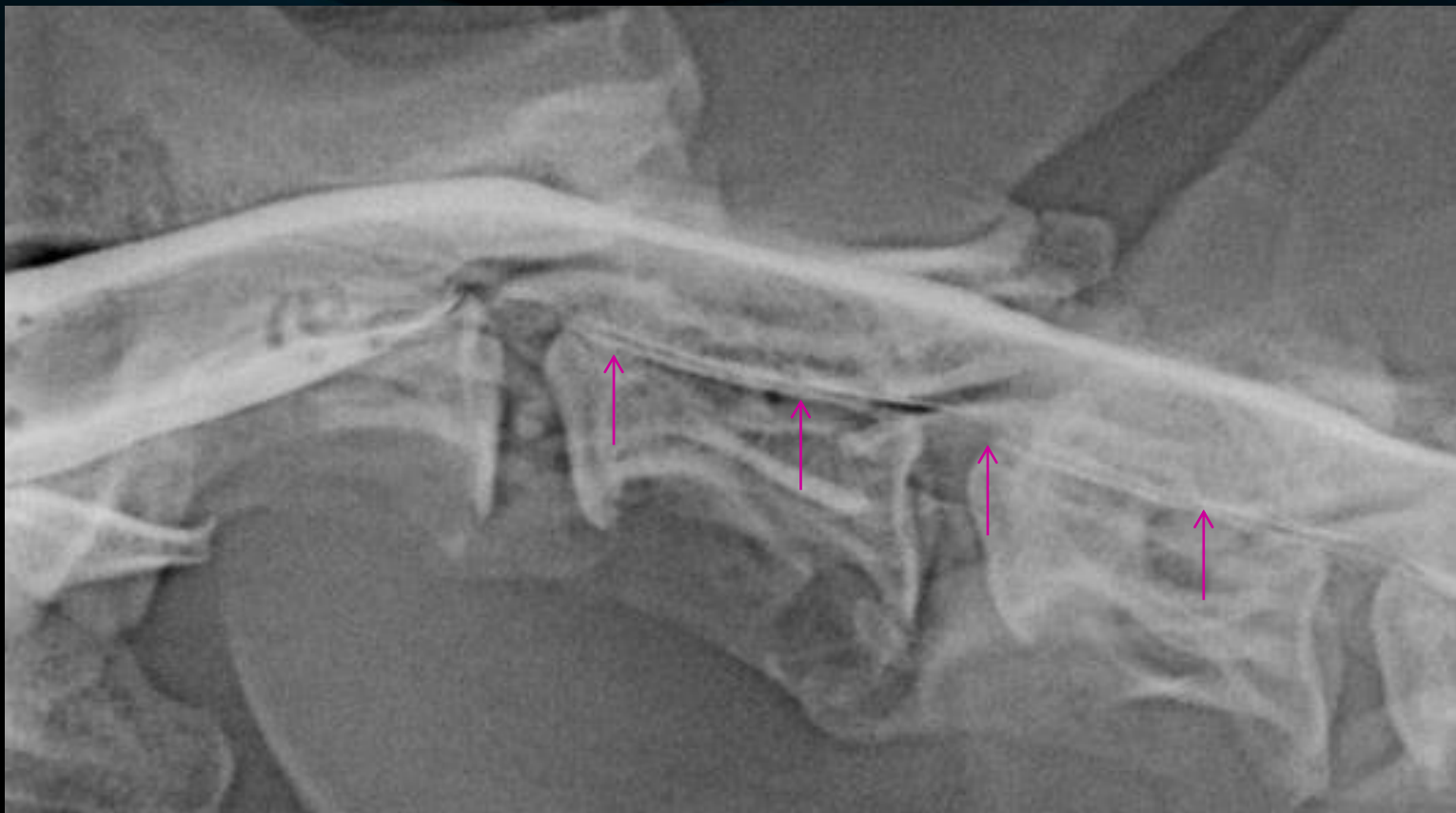
Malé množství kontrastní látky lze kompenzovat vhodným polohováním

Po nadzvednutí kaudální části pacienta k. l. „doteče“ až kraniálně (šipky)

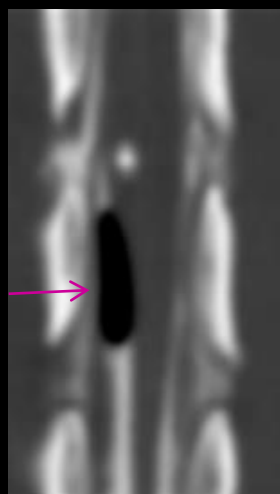

Subdurální aplikace kontrastní látky

Částečná subdurální aplikace k. I. Výrazně slabší ventrální kontrastní sloupec s plnicími defekty (šipky)

Bubliny plynu v subarachnoidálním prostoru

Pozor na přítomnost bublinek
plynu v aplikační soustavě

Myelografie - normální nálezy - plemenná a druhová variabilita

Velký pes - relativně úzký páteřní kanál, úzká mícha, širší subarachnoidální prostor

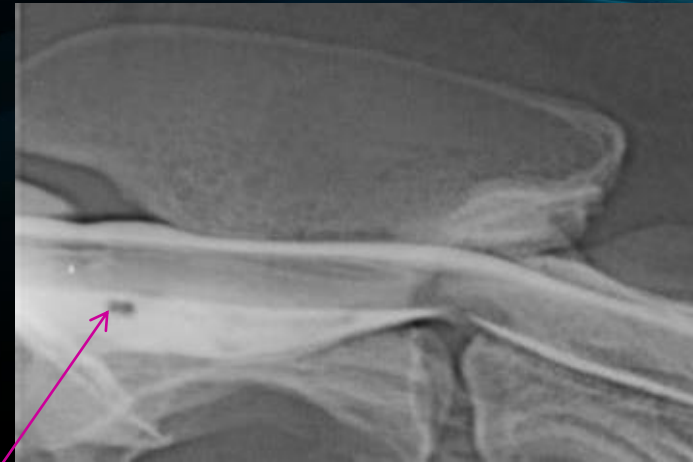
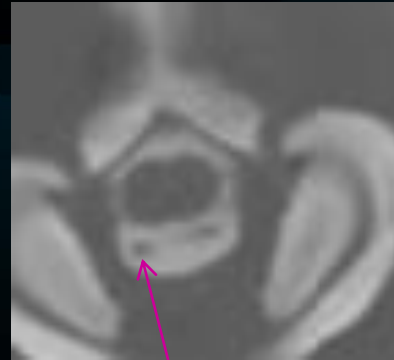

Malý pes - relativně široký páteřní kanál, široká mícha, úzký subarachnoidální prostor

Kočka - relativně velmi široký páteřní kanál, široká mícha, úzký subarachnoidální prostor

C páteř

Arteria basilaris
(přirozený plnicí defekt)

Elevace ventrálního
kontrastního sloupce
C2-C3 → normální nález
(šipky)

C páteř

Kraniální intumescence v rozsahu C5-C7

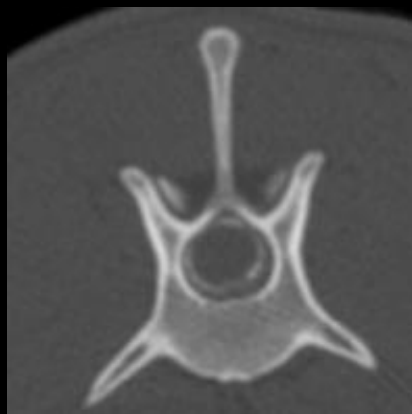
Th-L páteř

L páteř

Kaudální intumescence L3-L4
(L4-L5 nejužší meziobratlový prostor)

L páteř

Plnicí defekt - cévy v subarachnoidálním prostoru

Plnicí defekt - nervové kořeny v subarachnoidálním prostoru

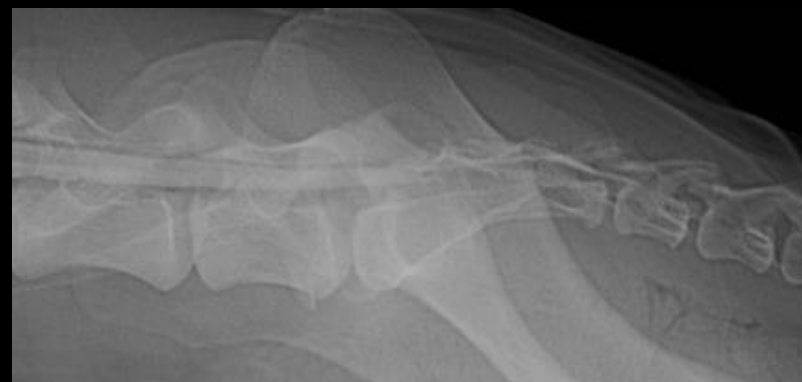
L-S přechod

Krátký durální vak

Dlouhý durální vak

Durální vak přesahuje L-S přechod cca v 80% případů

Myelografie - interpretace

Patologie - vymizení, oslabení, elevace kontrastních sloupců, sycení parenchymu míchy

Extradurální léze:

- rozšíření míchy v jedné projekci
- zúžení míchy v ortogonální projekci
- často i cirkulární (prstencovitě) léze

Intradurální extramedulární léze:

- rozšíření míchy v jedné projekce
- rozštěpení kontrastní linie v ortogonální projekci
- RTG příznak „golfového tee“

Intramedulární léze:

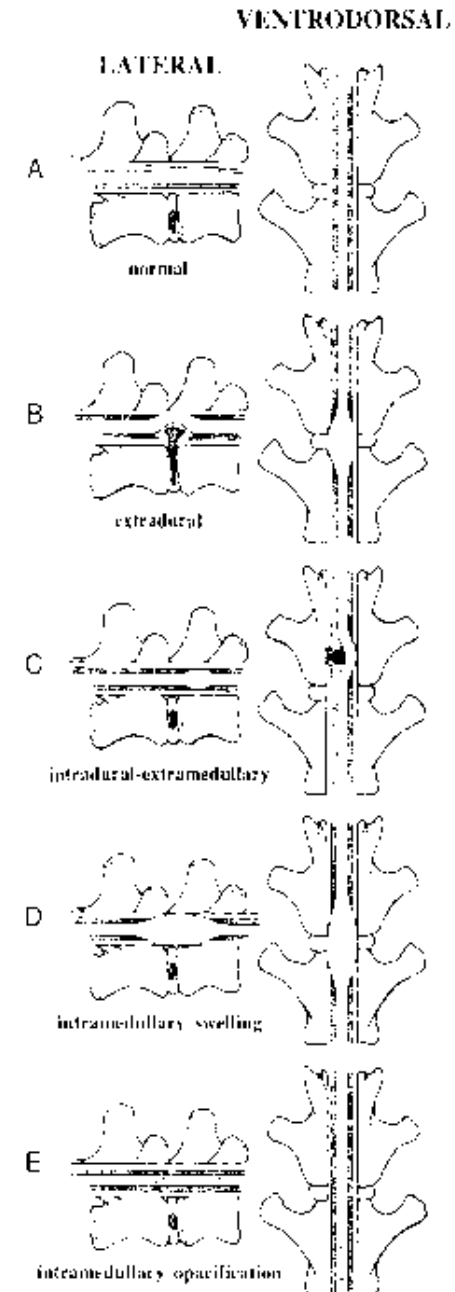
- rozšíření míchy v obou projekcích
- oslabení až vymizení kontrastních sloupců

Intramedulární opacifikace:

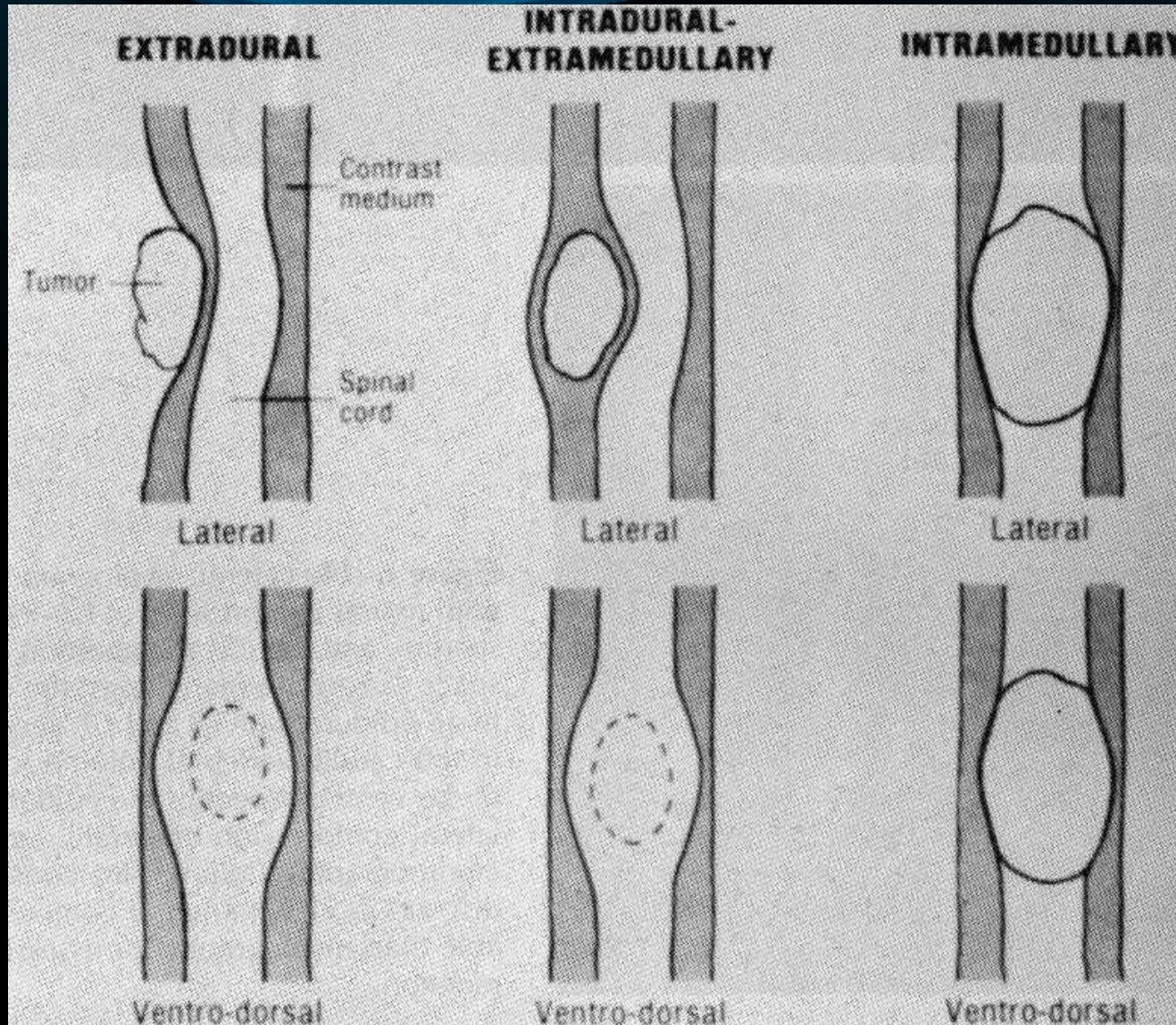
- myelomalacie
- hydromyeliie/syringomyeliie

Zobrazené jako RTG normální nález při myelografii:

- myelitida, meningitida, myelopatie

Myelografie - interpretace

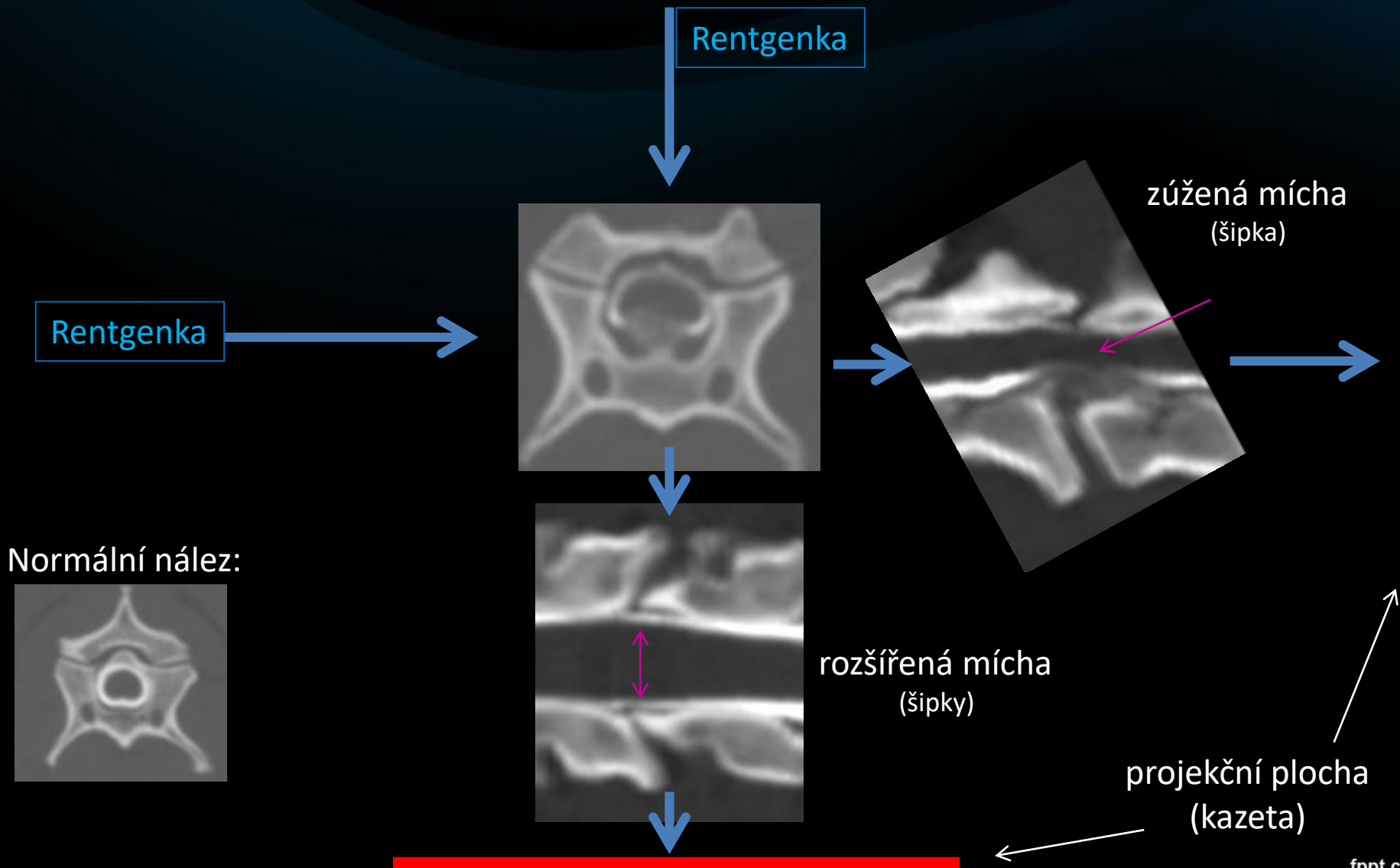

Zdroj: Thrall 2007

Extradurální komprese – dif. dg.:

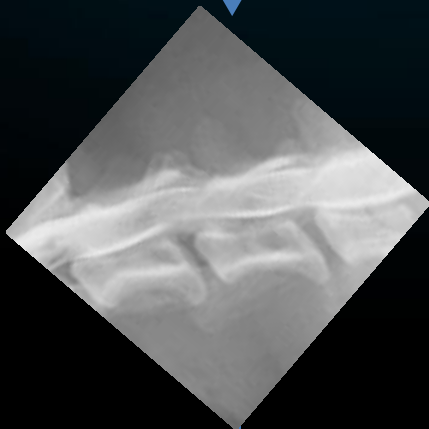
- **variabilita normálního nálezu** (ventrální kontrastní sloupec C2-C3, dorzální kontrastní sloupec C3-4-5-6-7, ventrální kontrastní sloupce v místě meziobratlových prostorů u velkých plemen psů)
- **epidurografie** imitující multipní komprese v místě meziobratlových plotének
- **extruze meziobratlové ploténky** (ventrální, laterální i dorzální lokalizace)
- **protruze disku a zbytnění *lig. longitudinale dorzale*** (ventrální a ventrolaterální lokalizace)
- **hypertrofie *ligamentum flavum*** (dorzolaterální komprese)
- **nestabilita obratlů**
- **extradurální neoplazie**
- **kongenitální vertebrální malformace**
- **fraktury / luxace obratlů**
- **extradurální hematom / krvácení**
- **granulom, absces, empyém**
- **vaskulární anomálie**
- ***Calcinosis circumscripta***

Extradurální komprese

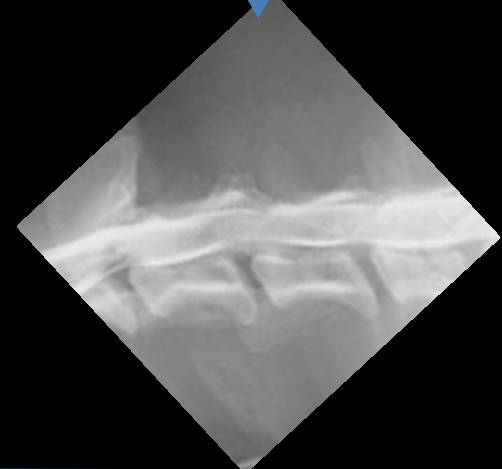
Extradurální komprese

Rentgenka

Příznak musí být viditelný i na ortogonální projekci

Rentgenka

Projekční plocha (kazeta)

Extradurální komprese – protruze / extruze meziobratlové ploténky

Extradurální příznaky:

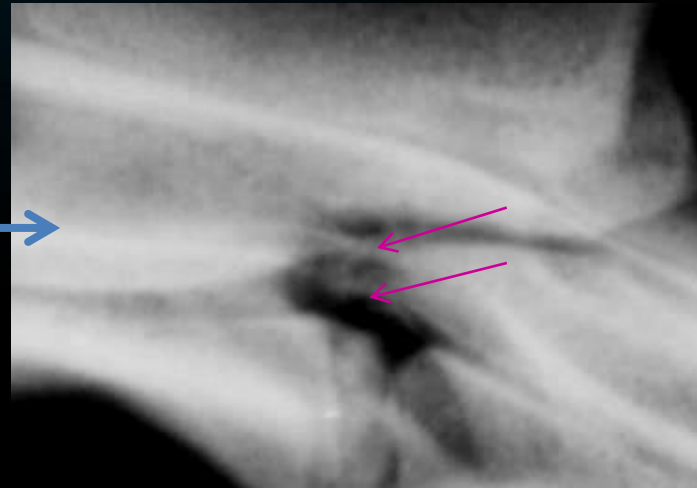
- Deviace (dorzální, ventrální, laterální) a zúžení subarachnoidálního prostoru většinou v místě meziobratlového prostoru
- Rozštěpení kontrastní linie v případě lateralizované komprese
- Rozštěpení kontrastní linie v případě fokální ventrální komprese
- Deviace (odtlačení) míchy
- Komprese míchy (rozšíření) v ortogonální projekci
- Komprese typu „přesýpacích hodin“ v případě cirkulární komprese

Intramedulární příznaky:

- Rozšíření míchy (edém) v ortogonálních projekcích a oslabení až vymizení (subarachnoidálních) kontrastních sloupců
- Opacifikace míchy (myelomalacie)

Extradurální komprese - extruze disku

Dvojitá rozštěpená ventrální kompresní linie, extuze/protruze
meziobratlové ploténky C2-C3

Dvojitá linie:
- lateralizované
komprese
- fokální přísně
ventrální
komprese

C2-C3 časté místo
extruze disku u
malých plemen

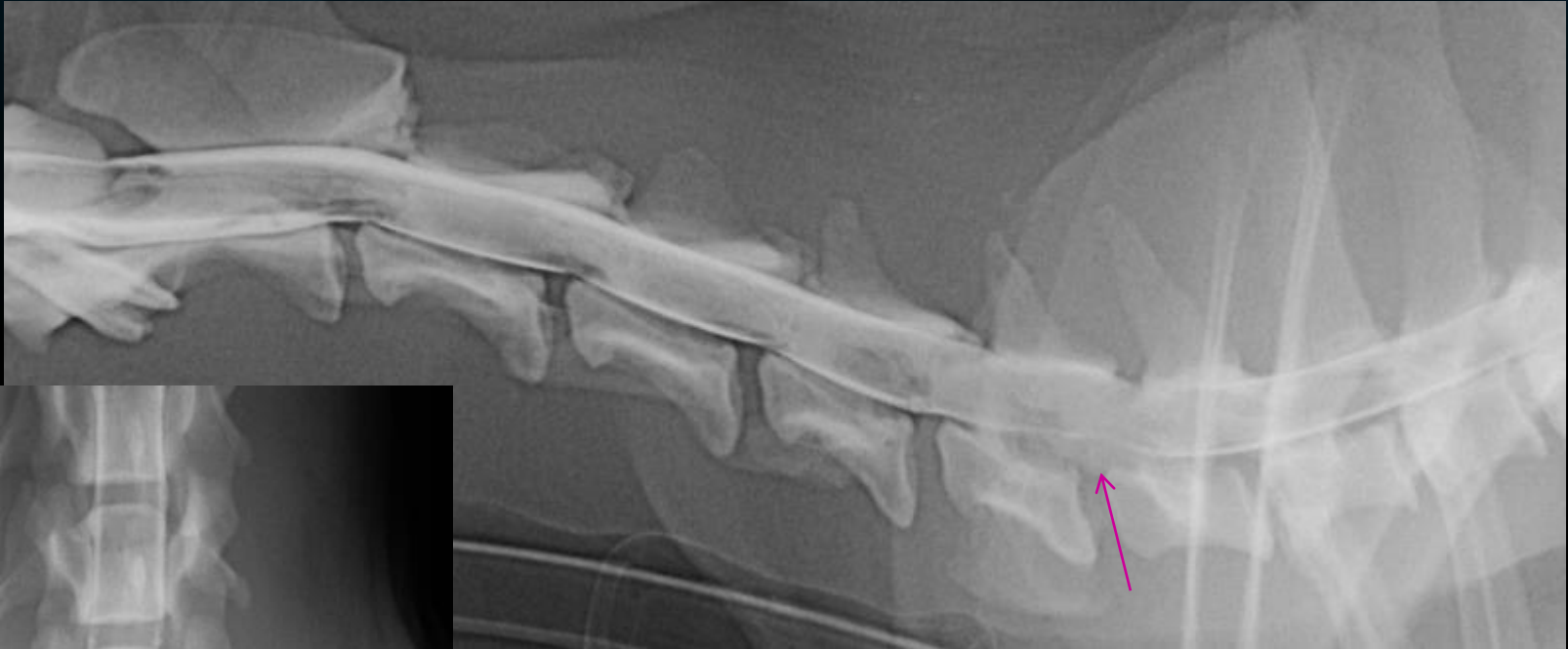
Extruze meziobratlové ploténky

Extruze disku v **kraniální části** krční páteře je častější u **malých plemen psů** (šipky)

Extruze meziobratlové ploténky

Extruze disku v kaudální části krční páteře (C6-C7)
(častěji u velkých psů) (šipky)

Extruze meziobratlové ploténky

Meziobratlový
prostor C6-C7

Extradurální komprese - šikmé projekce

*Foramina
intervertebralia
(šipky)*

Šikmé projekce - vizualizace *foramen intervertebrale*

Vhodné při podezření na výhřez meziobratlové ploténky do foramina

Mnohočetné dorzální komprese

Hypertrofované (redundantní) *lig. flavum*

Kaudální cervikální spondylopatie (Wobbler sy.)

Instabilita krční
páteře vedoucí
ke kompresi míchy

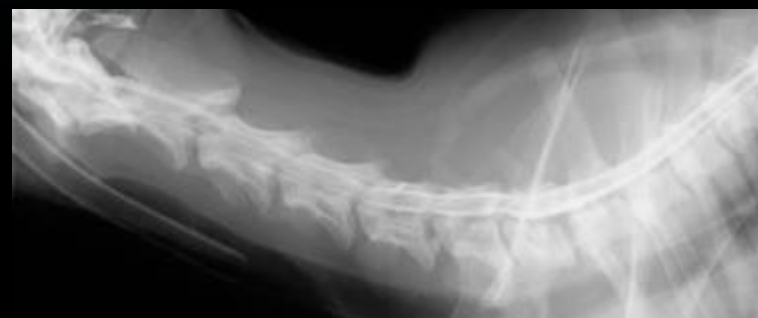
Kaudální cervikální spondylopatie (Wobbler sy.)

Neutrální

Flexní

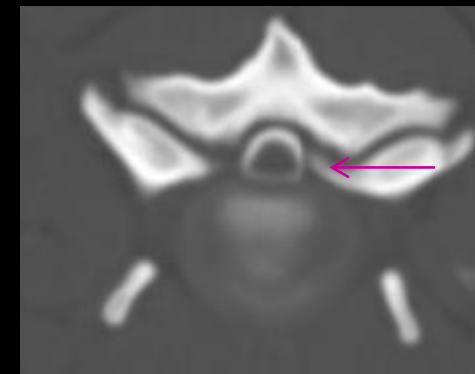
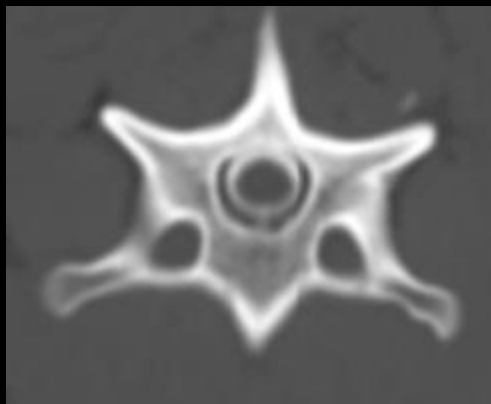
Extenzní

Trakční

„Stresové
projekce“

Extradurální komprese - hypertrofie facet

Komprese typu „přesýpacích hodin“

Kombinované komprese:

- zbytnění *lig. longitudinale dorzale*,
protruze disku
- zbytnění *lig. flavum*

Extradurální komprese

Extradurální komprese
RTG detekovatelná lýza kostního
podkladu (neoplazie) (šipky)

Extradurální komprese

Stenóza páteřního kanálu - protruze meziobratlové ploténky v Th oblasti (šipka)

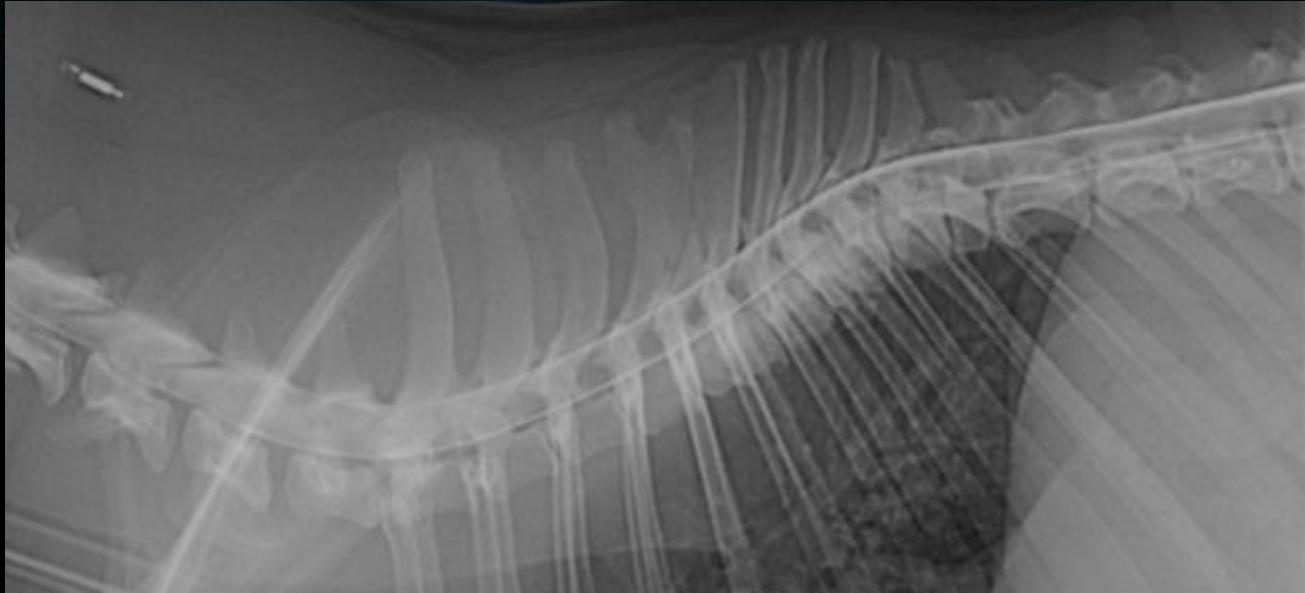

Protruze meziobratlové ploténky v kranální Th oblasti u NO (šipka)

Stenóza Th4-Th5 u dobrmanů (šipky)

Kongenitální malformace obratlů

Kongenitální malformace obratlů - myelografická kontrola stenózy páteřního kanálu (bez detekovatelné stenózy)

Extruze meziobratlové ploténky

- Myelografie - přesnost lokalizace léze 72 – 97 %
- přesnost určení lateralizace komprese 53 – 100 %

Extruze meziobratlové ploténky v
oblasti Th11 - L3

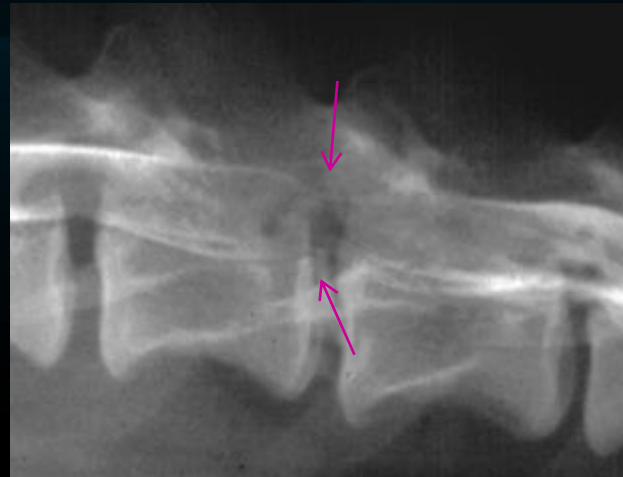
- ventrální, ventrolaterální, laterální,
laterodorzální, dorzální lokalizace
- na úrovni meziobratlového prostoru
- na úrovni těla obratle (Funkquist typ III)

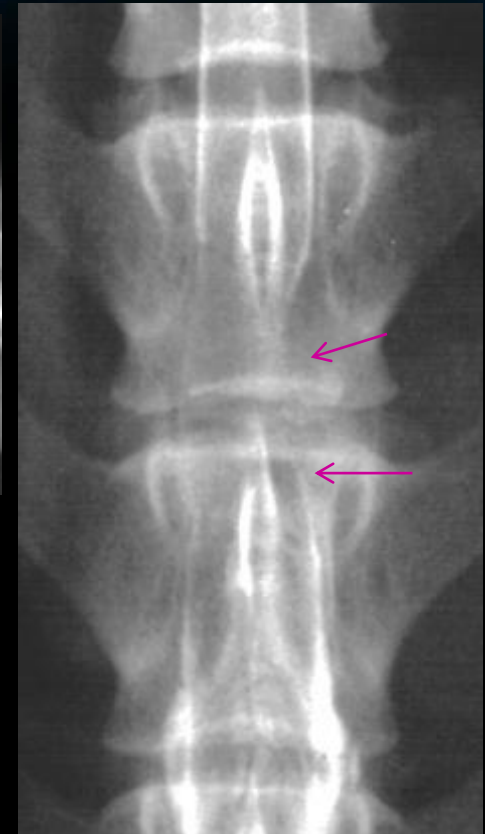
Extruze meziobratlové ploténky

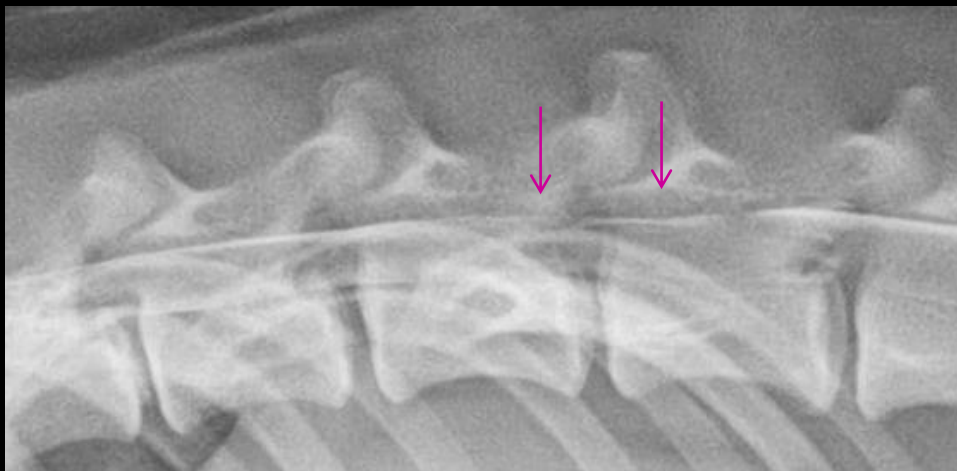
Ventrální komprese

Cirkulární komprese

Laterální komprese

Dorzální komprese

Extruze meziobratlové ploténky

Výhřez meziobratlové
ploténky – komprese
na úrovni těla obratle

Extruze meziobratlové ploténky

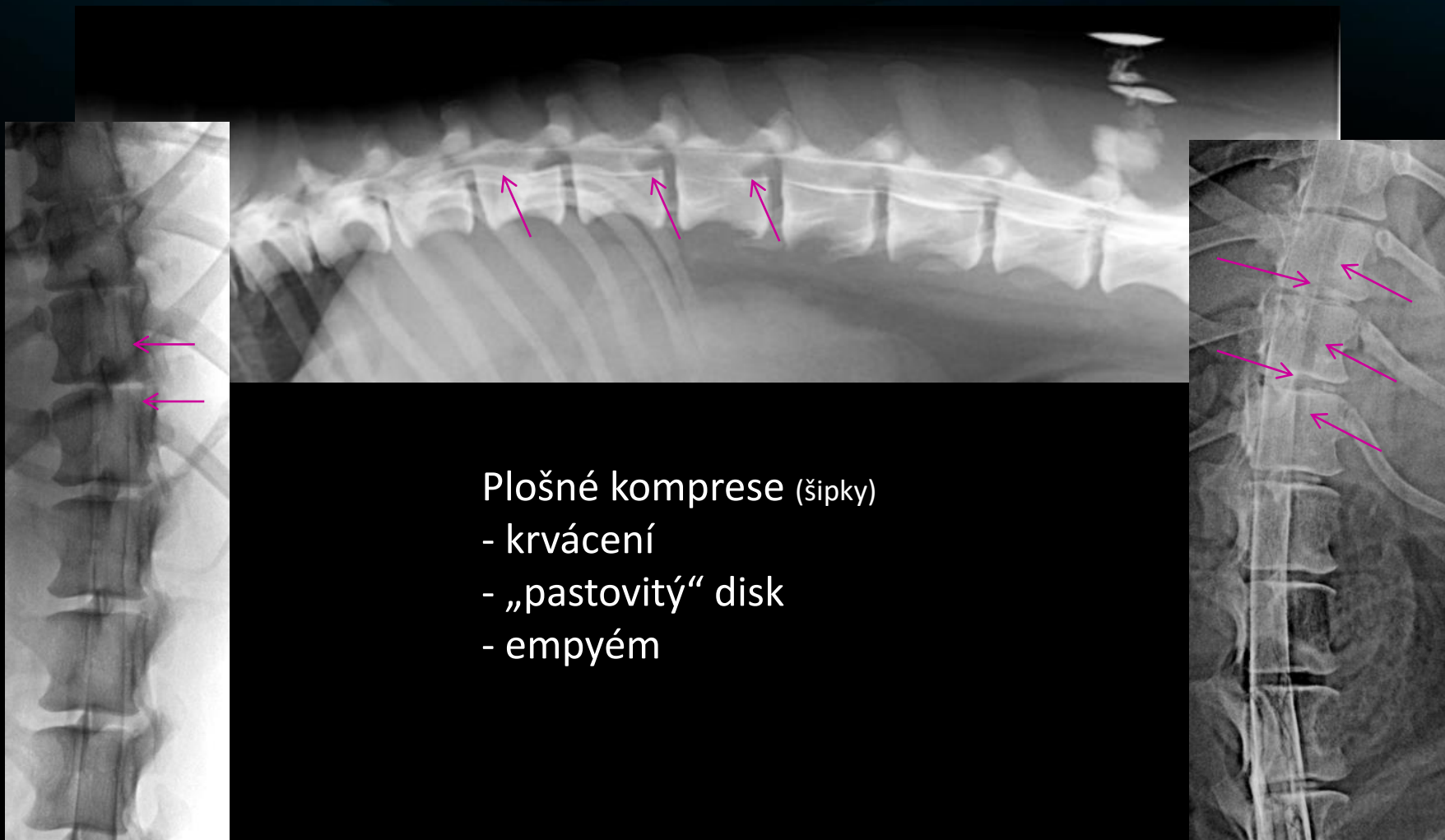
Extruze meziobratlové ploténky - edém míchy (vymizení myelografické linie ve velkém rozsahu) (šipky)
K. I. v podkoží – únik do podkoží při provádění myelografie

Ztráta hluboké citlivosti a edém míchy větší než 5x délka těla obratle L2 → prognosticky nepříznivé

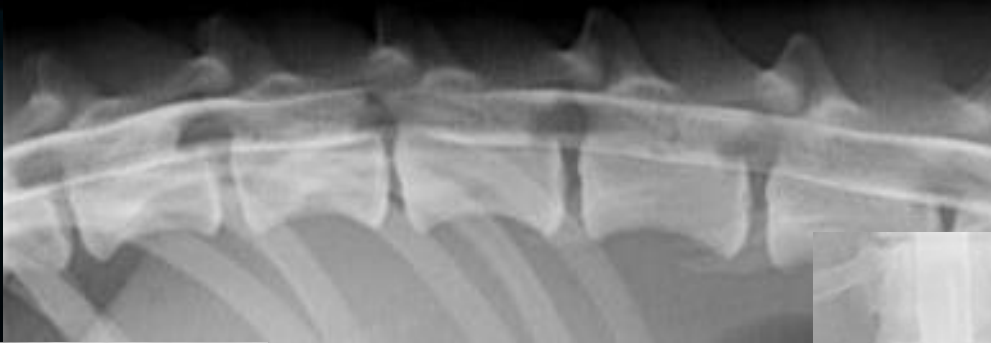

Extradurální komprese - plošné komprese

Akutní nekompresivní extruze nucleus pulposus (ANNPE)

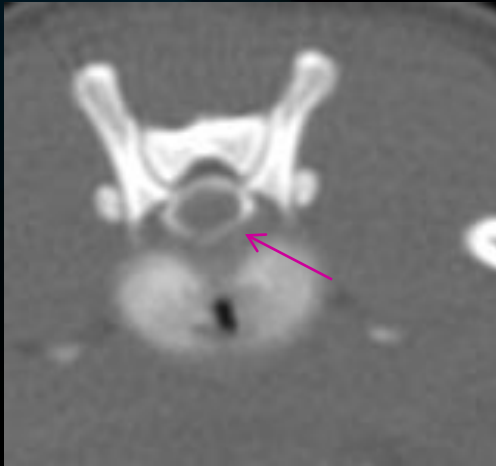
Dříve: Traumatická extruze disku (TIVDE)

Extruze *nucleus pulposus* do páteřního kanálu bez předchozí degenerace meziobratlové ploténky, nezřetelná komprese

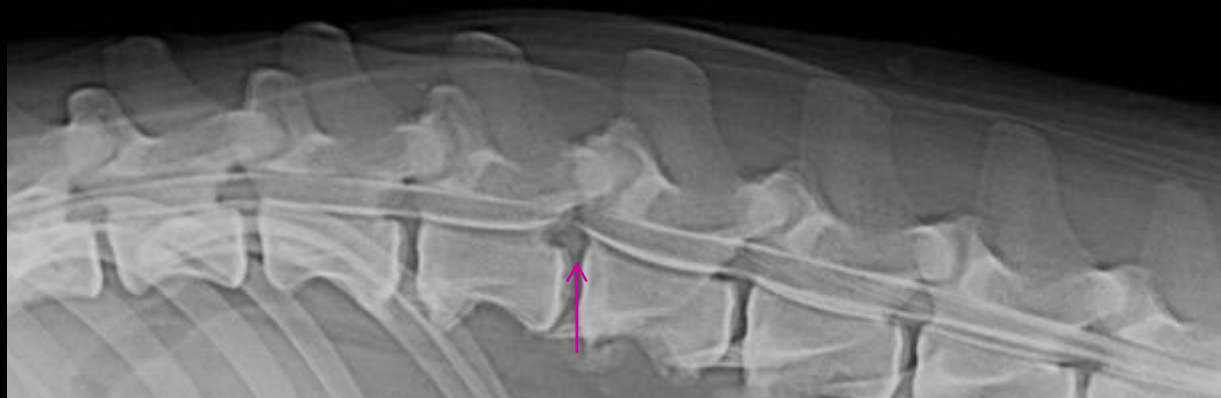

Traumatická extruze disku

Kontrastní CT
vyšetření -
nezřetelná
komprese
(šipky)

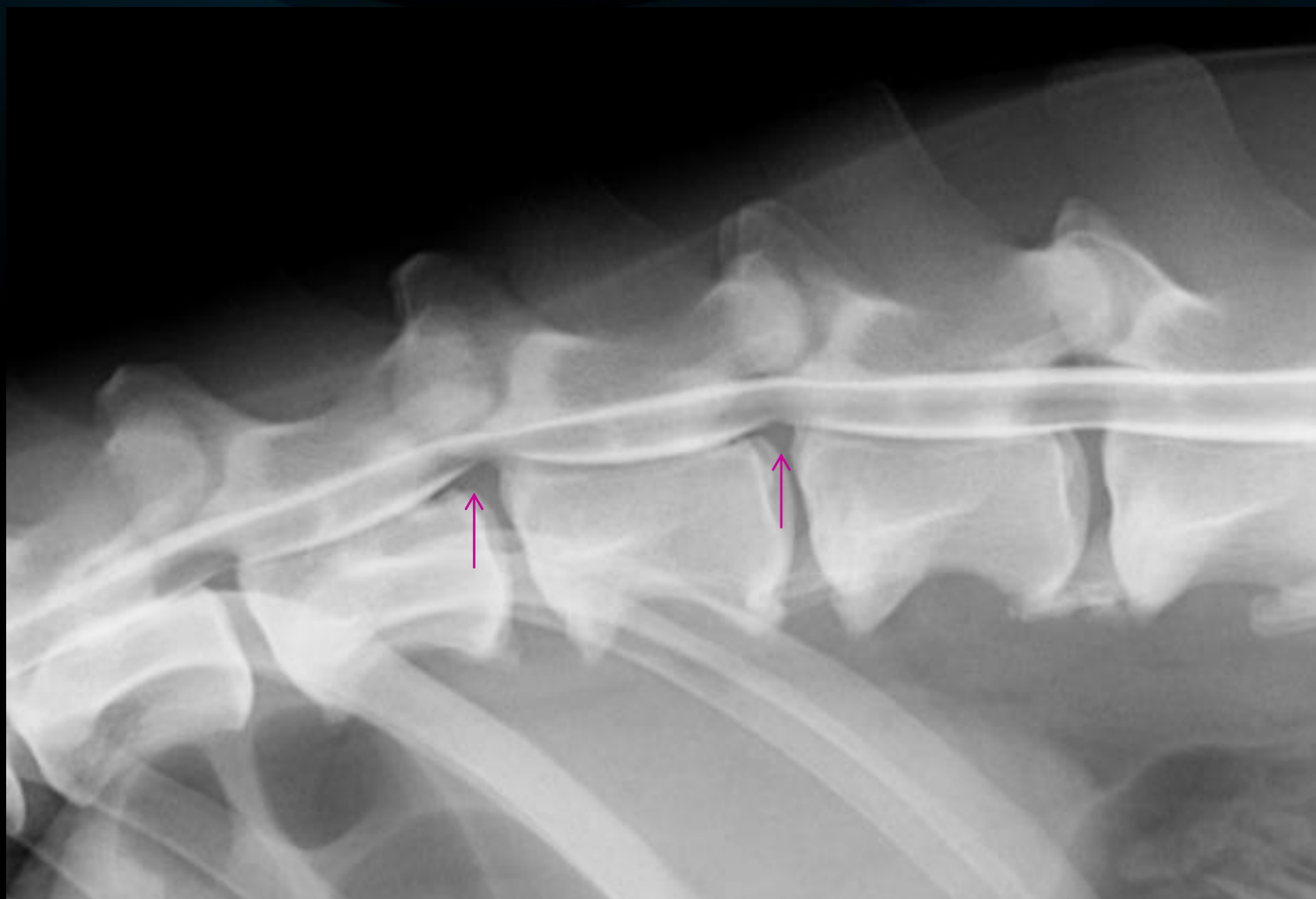
Extradurální komprese - protruze disku

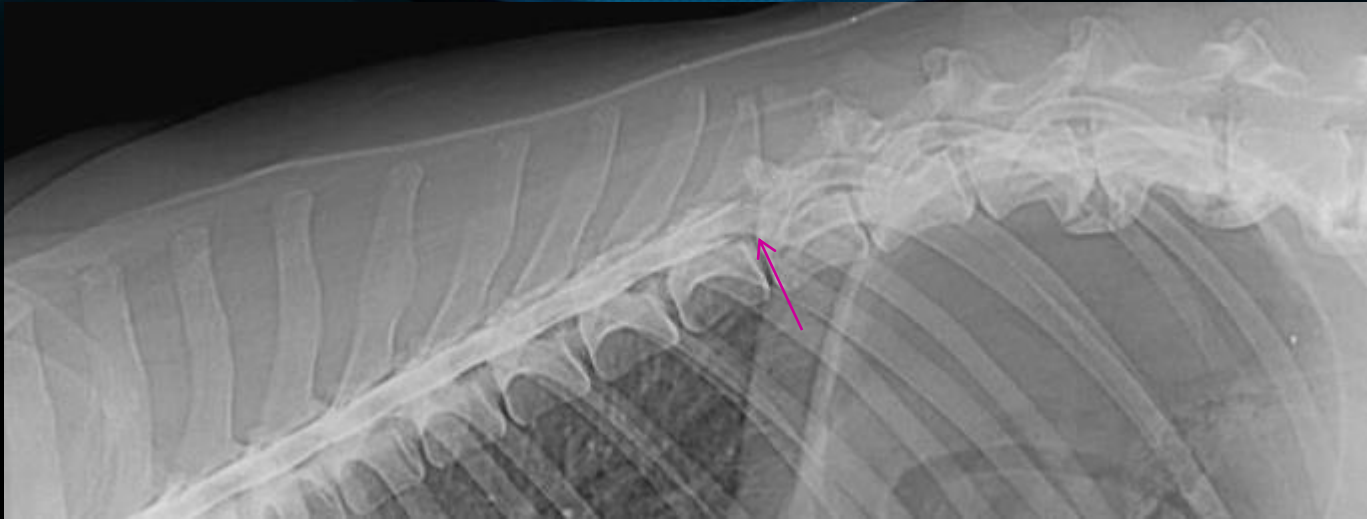
Protruze (extruze) meziobrtlové ploténky – bez RTG detekovatelných příznaků edému míchy → chronická komprese

Extradurální komprese – mnohočetné protruze

Extradurální komprese

Stranová (sin.) extradurální komprese - Th10-Th11

CT myelografie levostranná
extradurální komprese, lýza kostního
podkladu - neoplazie

Extradurální komprese

Laterální extradurální komprese -
neoplazie

Syndrom *cauda equina*

Komprese terminální části míchy a míšních kořenů a jejich odtlačení
Senzorická a motorická dysfunkce

Příčiny:

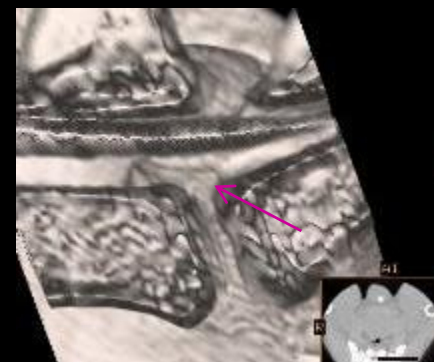
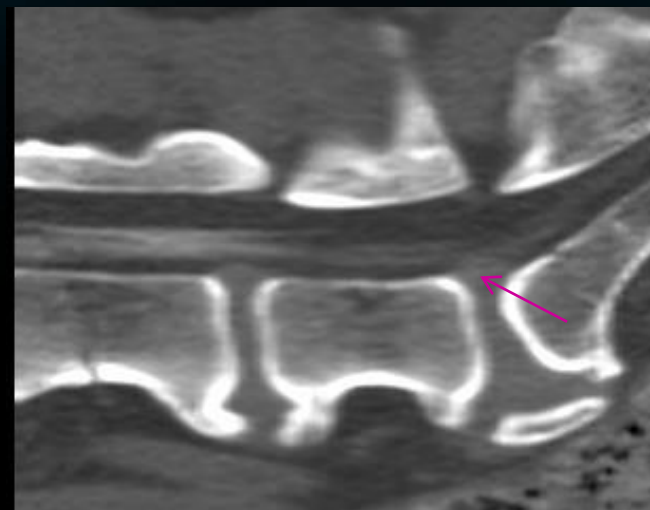
- extruze / protruze meziobratlové ploténky
- malformace obratlů (LTV)
- idiopatická stenóza
- diskospondylitída
- neoplazie
- OCD sakrální kosti
- degenerativní lumbosakrální artropatie

Predispozice:

- velká plemena psů

Diagnostika:

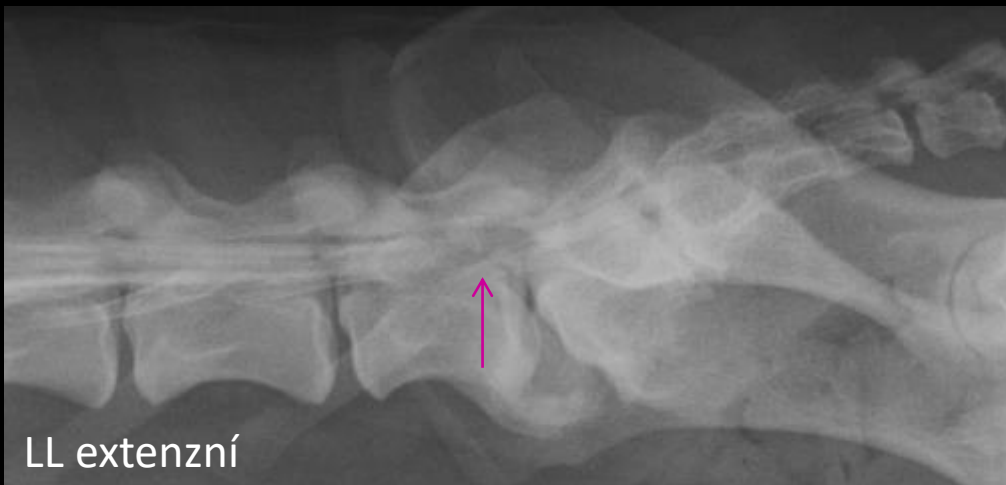
- myelografie
- (epidurografie S3-Cd1, senzitivita cca 50%)
- (diskografie – normální disk 0,3 ml, degenerovaný i 3 ml)

Syndrom *cauda equina*

Myelografie - užitečná v případě, že thekalní vak přesahuje L-S přechod
Stresové projekce - odhalení dynamických kompresí

Syndrom *cauda equina*

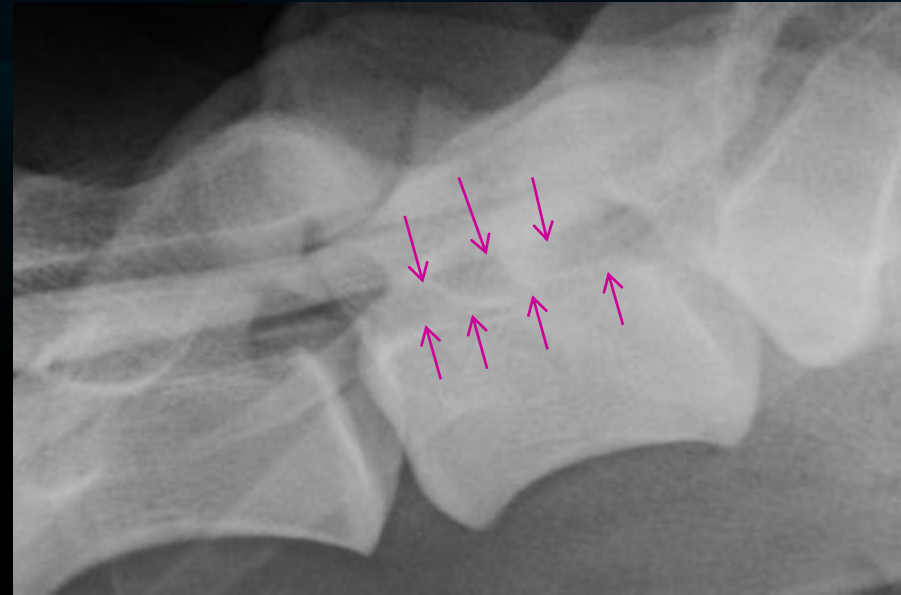

Syndrom *cauda equina*

Kombinace myelografie/epidurografie
L7-S1 - protruze disku (šipka)

Syndrom *cauda equina*

Epidurální tuk – imitace extradurální komprese, také při extenzí pánevních končetin

Falešně pozitivní nález

Extenze zadních končetin → venózního tlaku → venózní kongesce → plošná komprese

Intradurální extramedulární komprese

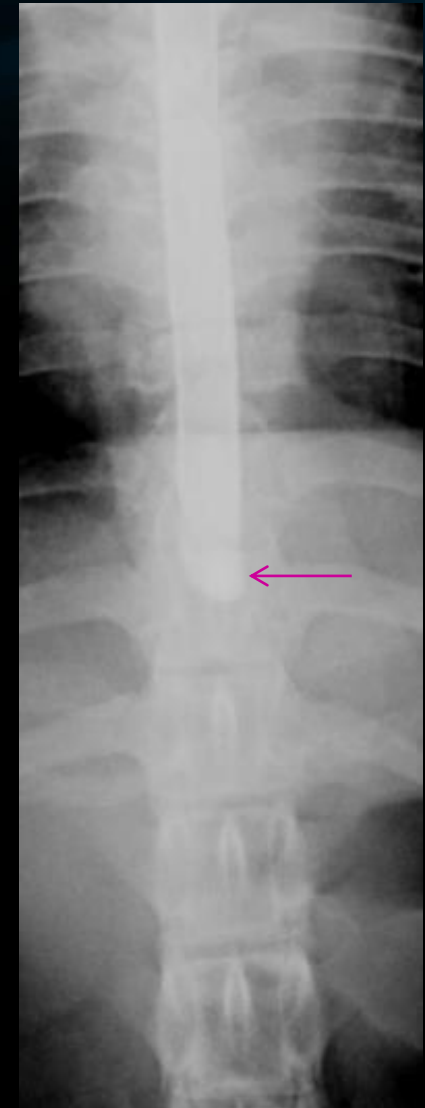
Diferenciální diagnóza:

- spinální arachnoidální pseudocysta
(kapkovité rozšíření dorzálního subarachnoidálního prostoru v úrovni C2-C3 u velkých psů a Th8-Th10 u malých a středních psů, nebo kapkovité rozšíření ventrálního i dorzálního subarachnoidálního prostoru u velkých psů v úrovni C2-C3 a C5-C6-C7)
- neoplazie
(meningiom, PNST, neuroblastom, myxom, lymfom)
- herniace disku do míšních obalů
- intradurální hematom / krvácení
- intradurální lipom

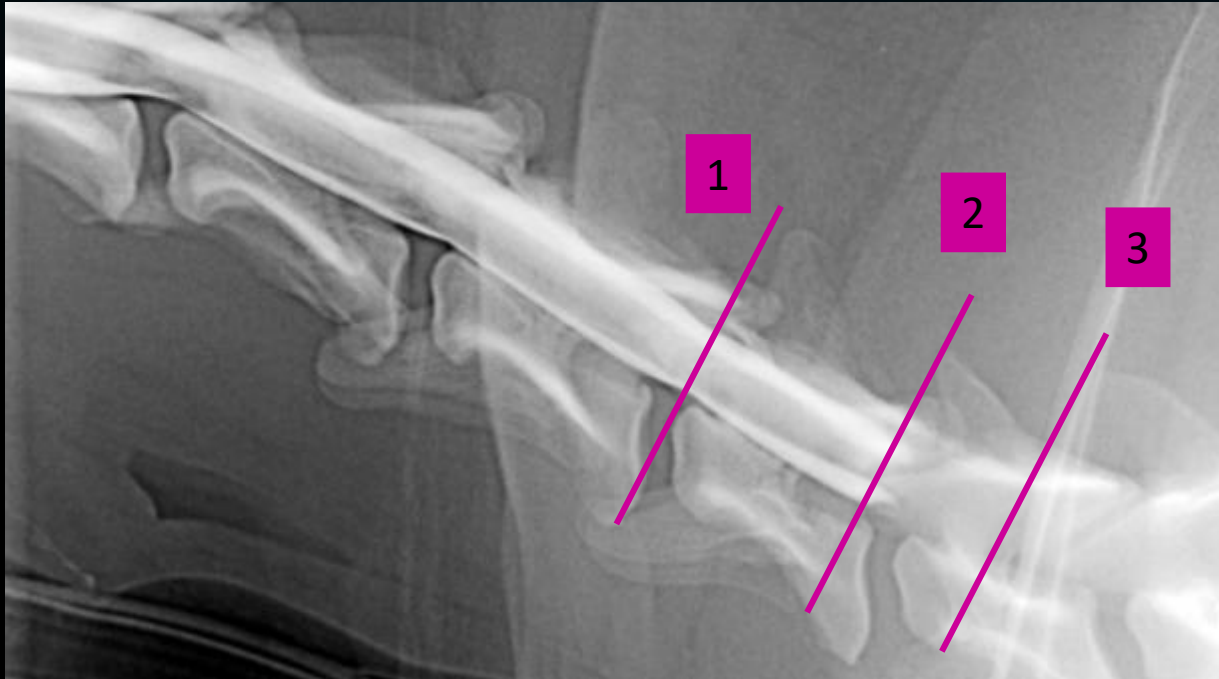
Subarachnoidální (pseudo)cysta

Subarachnoidální
pseudocysta v dorzálním
subarachnoidálním
prostoru Th páteře
(šipky)

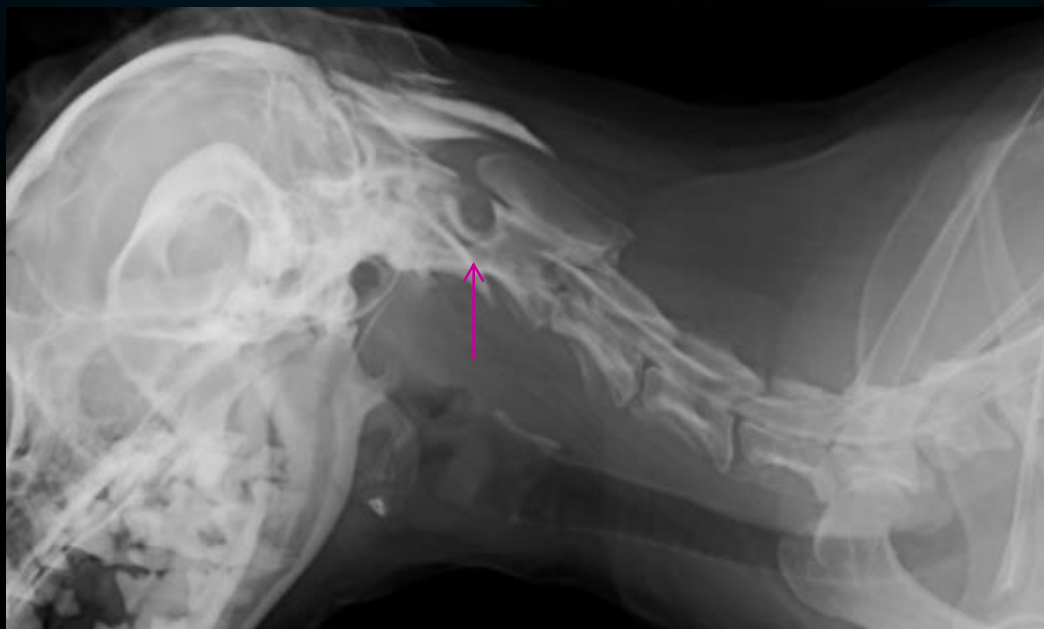
Subarachnoidální (pseudo)cysta

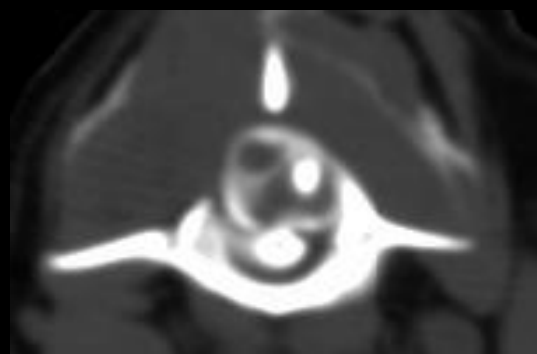
Subarachnoidální pseudocysta -
kapkovité rozšíření ventrálního
i dorzálního subarachnoidálního
prostoru v úrovni C5-C6

C-páteř - extramedulární intradurální komprese

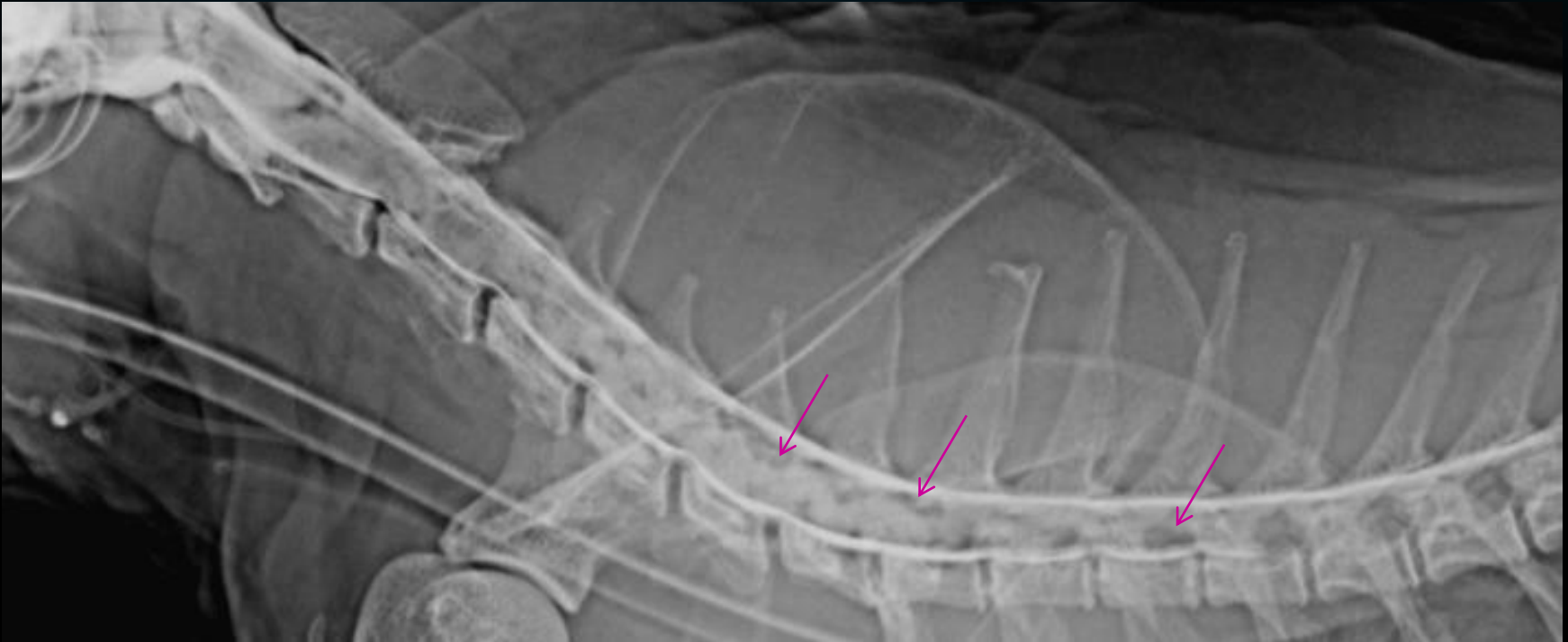

Extramedulární intradurální léze - susp.
meningeom (šipky)
kontrastní látka v centrálním kanálu -
iatrogenní centralografie nebo
(syringo)hydromyeliie

Subarachnoideální prostor

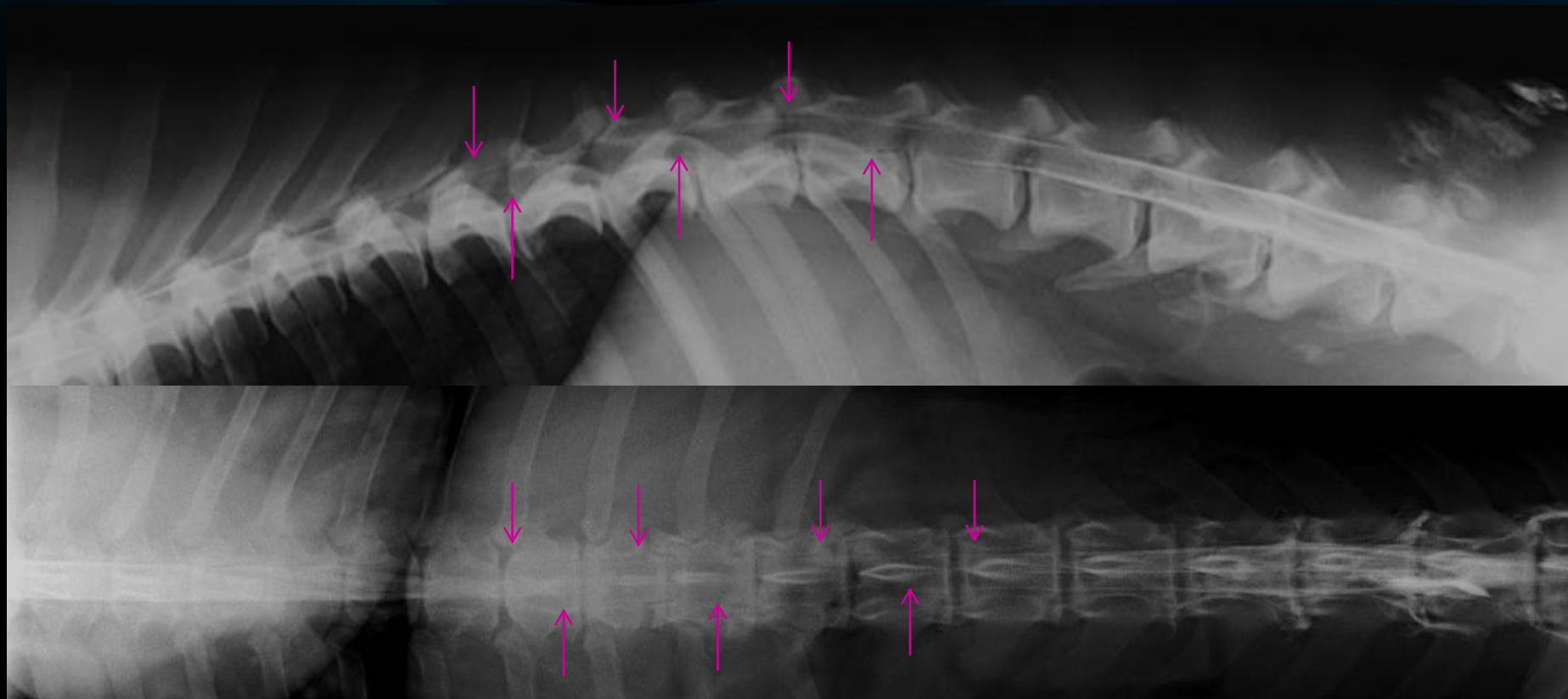
Plnicí defekty v subarachnoidálním prostoru
Dif. dg.: FIP, lymfom, meningitida
(šipky)

Dif. dg. intramedulárních lézí

- relativně širší mícha u malých plemen psů a koček ve srovnání s velkými plemeny
- intramedulární neoplazie (astrocytom, oligodendrogliom, ependymom, neurofibrom, lymfom)
- metastázy
- krvácení
- edém
- fibroartilaginózní embolie
- syringohydromyeliie

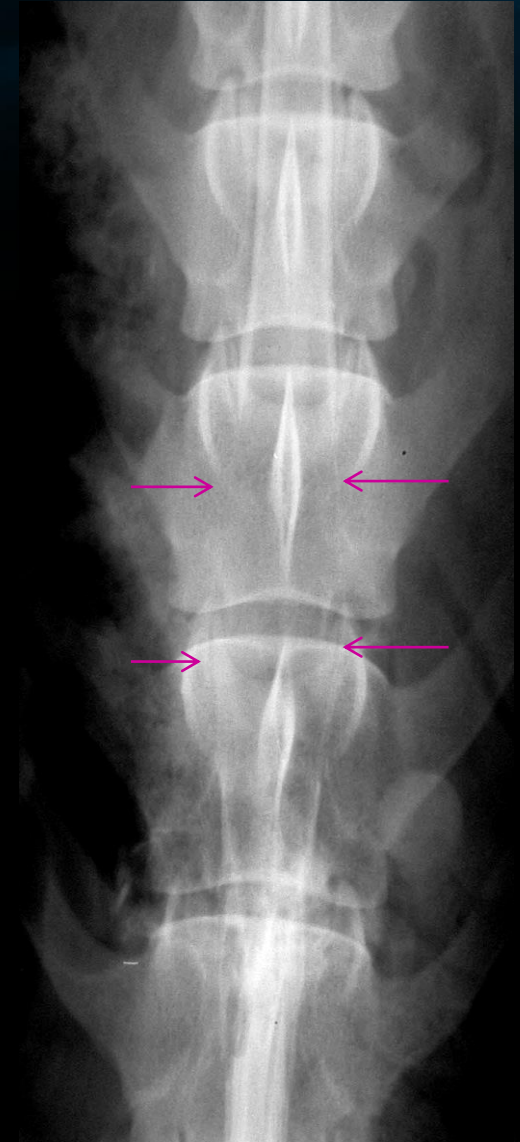
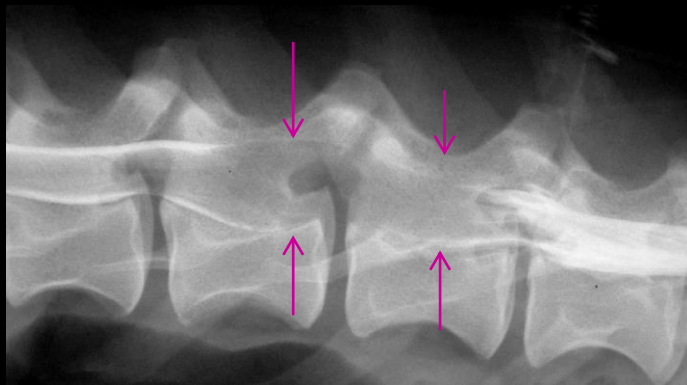
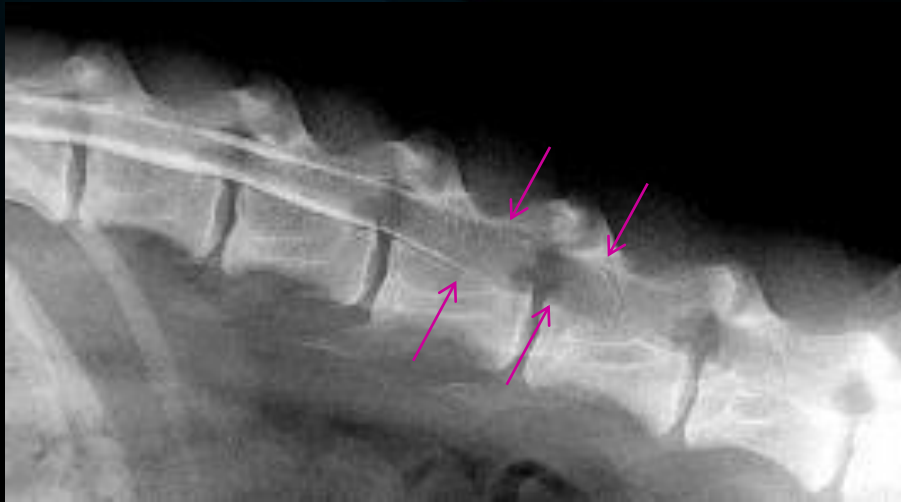
Normální rozšíření míchy v místě kraniální a kaudální intumescence

Intramedulární léze - edém míchy

Edém míchy - následkem výhřezu meziobratlové ploténky
(šipky)

Intramedulární léze - neoplazie

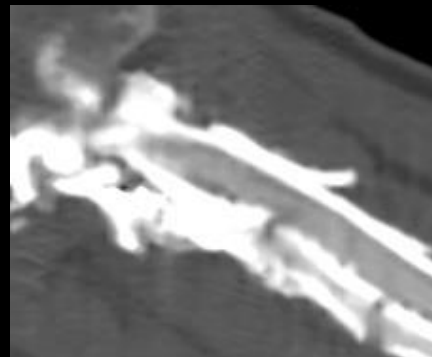
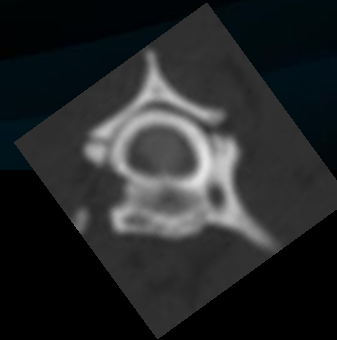

Rozšíření míchy a zúžení kontrastních sloupců v obou projekcích (šipky)

C-páteř - intramedulární léze - hydromyelie

Hydromyelie - rozšíření míchy, oslabení kontrastních sloupců (šipky)

Zvýšená denzita míchy
(470 HU, normálně cca 30 -
35 HU), dilatovaný páteřní
kanál – hydromyelie (CT
vyšetření)

Intramedulární léze - myelomalacie

Sycení parenchymu míchy kontrastní látkou – myelomalacie

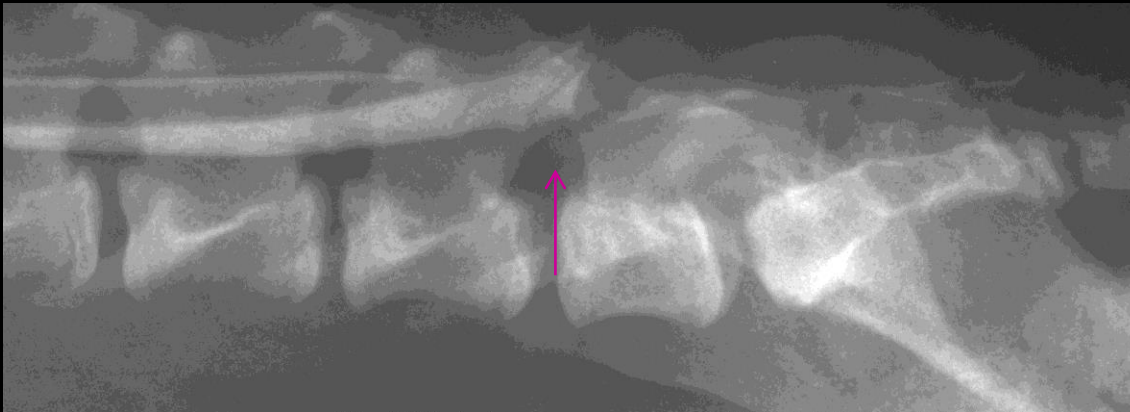
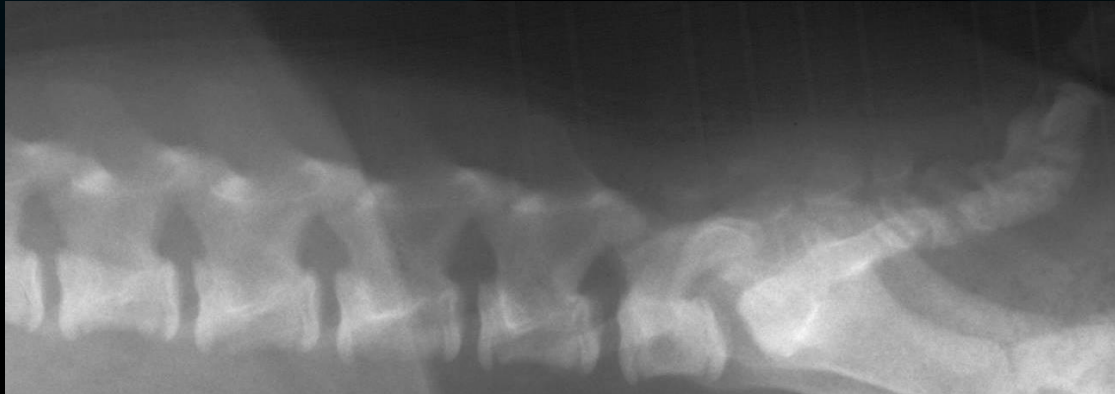

Myelomalacie - kolikvace míchy

Zdroj RTG snímku: MVDr. Zatloukal

Spina bifida

Spina bifida manifesta – myelomeningocele
(šipka)

Spina bifida - absence
processus spinosus L7-S1,
S2, S3 (šipky)